

Branko Tošović (Grac)

Ćopićevi naslovi

Rad je podijeljen u četiri dijela: Ćopićevo stvaralaštvo, struktura naslova (tematika, sadržaj, leksika), stilistika naslova (ekspresivnost, tropi i figure) i njihova liričnost.

0. Stvaralaštvo Branka Ćopića (1914–1984)¹ trajalo je prilično dugo – od 1929, kada je napisao prvu priču, pa do 1981, kada su mu, koliko nam je poznato, štampani posljednji tekstovi. U 52 stvaralačke godine, od 69 životnih, objavio je veliki broj književnih radova, od kojih su 768 ušli u SABRANA DELA². Žanrovski tekstovi nisu tako bogati i svode se na pet vrsta: roman, pripovijetku, dramu (komediju) i lirsku pjesmu (uključujući poemu). U okviru proznih i poetskih djela posebno se izdvaja bajka. Među neknjiževnim žanrovima ističu se kazivanja, naročito razgovori sa Milošem Jevtićem emitovani na Radio Beogradu i štampani u posebnoj publikaciji (Jevtić 2000), kao i scenarij za filmove (OKAMENJENI CIGANI³) i scenski tekst za djecu UDARNICI⁴. Piščevi tekstovi prevedeni su na više jezika. Ćopić je za stvaralaštvo dobio dva najveća priznanja u tadašnjoj Jugoslaviji: nagradu AVNOJ-a i Njegoševu nagradu, a izabran je i za člana Akademije nauka i umjetnosti BiH i Srpske akademije nauka i umjetnosti.

1. Što se tiče proučenosti Ćopićevog opusa, ona nažalost nije ni po kvalitetu ni po kvantitetu u skladu sa njegovim značajem. O tome govori i činjenica da o Ćopiću i njegovom stvaralaštvu nema previše posebnih izdanja/monografija (Bečković/Stojković 1985, Bunjac 1984, Čengić 1987, Jevtić 2000, Marjanović 1981, 1982, 1986, 1988, 1990, 1994, 2003, Marković 1966, Popović 2009, Maksimović i dr. 2003, Tešanović 2003, Vukić 1995) i nekoliko zbornika (Idrizović 1981, Marjanović 1987, Tošović 2012b). Čak ni SABRANA DELA nisu do kraja

¹ Pisac je rođen krajem 1914, a prijavljen 1. januara 1915.

² SABRANA DELA su se pojavila 1985. u 15 tomova. U njih nije ušao tekst BRACO – priča (crtica) objavljena 1928. u časopisu VENAC (koji je u Beogradu uređivao Jeremija Živanović), kada je Ćopić imao svega petnaest godina. Prvi piščevi tekstovi pojavljuju se u bihaćkom školskom listu ZEMBILJ. Treba spomenuti i rukom pisani šaljivi konviktaški list KREKETALJKA u kome je sarađivao i koji spominje u MAGAREĆIM GODINAMA (Ćopić 1985/XI: 209). Kraće priče je štampao u VRBASKIM NOVINAMA (STEVAN GRADI KUĆU, 13. i 14. decembra 1933) i UČITELJSKOM GLASNIKU.

³ Tako se zove i jedna pripovijetka iz zbirke GORKI MED.

⁴ Nije uključen u SABRANA DELA.

korektno pripremljena. Recimo, za neke piščeve tekstove nedostaje informacija o tome kada su objavljena. Tako se za zbirku pripovijetki ŽIVOTI U MAGLI štampanu u prvom tomu ne pominje gdje je prvi put izašla, što kao podatak ide uz druge zbirke. U XII tomu nema podatka o tome kada je prvi put objavljena komedija ODUMIRANJE MEDEDA. Slično je sa zbirkama pjesama RAPORTI i OSTALE PJESME, PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA iz IX toma. U XIV tomu je izostavljena informacija o tome kada su štampane povijesti LIJAN VODI KARAVAN i GOLUBIJA VREMENA. Kod onih koji su istraživali Ćopićevo stvaralaštvo pojavljuju se različiti datumi objavljivanja, što dodatno opterećuje istraživanje jer zahtijeva provjeru svakog podatka. I o našoj temi (naslovima) nema, koliko nam je poznato, nijedan poseban rad.

2. Ako bi od žanrova u Ćopićevom opusu trebalo posebno neki fokusirati, onda bi to bila pripovijetka: od 749⁵ tekstova koje smo izabrali za analizu u taj žanr spadaju 443 ili 59,22%. Na drugom mjestu su pjesme (291 ili 38,90%). Slijede romani (9 ili 1,20%), drame (3 ili 0,40%), kazivanja (2 ili 0,27%) i poeme (1 ili 0,13%). Ali po broju stranica izrazito se izdvajaju romani: oni čine jednu trećinu SABRANIH DELA i obuhvataju pet od 15 tomova: PROLOM (625 str.), OSMO OFANZIVA (272), GLUVI BARUT (283), NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO (191), ORLOVI RANO LETE (166), BITKA U ZLATNOJ DOLINI (162); GLAVA U KLANCU NOGE NA VRANCU (147), MAGAREĆE GODINE (144), DOŽIVLJAJI MAČKA TOŠE (44). Ćopić je objavio tri drame (dvije komedije i jedan komad) – ODUMIRANJE MEDEDA (84), VUK BUBALO (54), DRUŽINA JUNAKA (60) i jednu poemu – LALAJ BAO (10).

H r o n o l o š k i Ćopićev opis je sastavljen od šest perioda u kojima su ovako nastajale krupnije cjeline – zbirke pripovijedaka i pjesama te romani i komedije: a) p r e d r a t n i p e r i o d – POD GRMEČOM*⁶ (1938) BORCI I BJE-GUNCII* (1939), PLANINCI* (1940), U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVEDA* (1939), b) r a t - n i p e r i o d – OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE** (1944), PRIČE PARTIZANSKE* (1944), DRUŽINA JUNAKA**** – komad (1945), PJESME PIONIRKE** (1945), PJESME** (1945), BOJNA LIRA PIONIRA** (1945), c) p e r i o d o d 1 9 4 6 . d o 1 9 4 9 – BAJKA O SESTRI KOVILJKI* (1946), DOŽIVLJAJI KUMA TORBE* (1946), SVETI MAGARAC* (1946), RATNIKOVO PROLJEĆE** (1947), ROSA NA BAJONETIMA* (1946), VRATOLOMNE PRIČE* (1947), RUDAR I MJESEC** (1948), SUNČANA REPUBLIKA** (1948), SUROVA ŠKOLA* (1948), ARMIJA, ODBRANA TVOJA** (1948), JEŽEVA KUĆICA** (1949), LJUDI S REPOM* (1949), d) p e r i o d o d 1 9 5 0 . d o 1 9 5 9 – LALAJ BAO** (1950), PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA* (1950), ODABRANE RATNE PRIPOVIJETKE* (1950), IZABRANE HUMORISTIČKE PRIČE* (1952), DRAGI LIKOVI* (1953), LJUBAV I SMRT* (1953), PRIČE

⁵ Ova se cifra razlikuje od one na prethodnoj strani (768) jer su izostavljeni naslovi koji se ponavljaju (imamo u vidu zbirke i pojedine tekstove).

⁶ Oznake: * – pripovijetka, ** – pjesma, *** – roman, povijest, **** – drama (komedija, satira, komad).

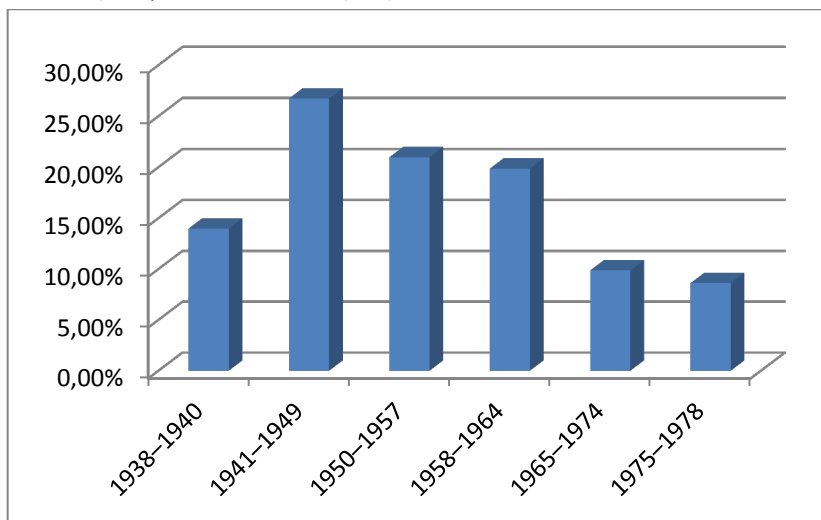
ISPOD ZMAJEVIH KRILA* (1953), DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA* (1955), PIJETAO I MAČKA* (1952), PROLOM*** (1952), DOŽIVLJAJI MAČKA TOŠE* (1954), GLUVI BARUT*** (1957), LALAJ BAO, ČAROBNA ŠUMA** (1957), NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO*** (1958), PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE* (1958), VEČERNJE PRIČE** (1958), GORKI MED* (1959), ORLOVI RANO LETE*** (1957), e) period od 1960. do 1969 – DEDA TRIŠIN MLIN** (1960), MAGAREĆE GODINE*** (1960), PRIČE ZANESENOG DJEČAKA** (1960), SLAVNO VOJEVANJE*** (1961), VUK BUBALO**** (1961), BITKA U ZLATNOJ DOLINI*** (1963), OSMO OFANZIVA*** (1964), BAŠTA SLJEZOVE BOJE* (1970), f) period od 1970. do 1984 – MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPCE** (1971), GLAVA U KLANCU, NOGE NA VRANCU* (1971), DELIJE NA BIHAĆU*** (1975), MJESEČINA** (1977), SKITI JURE ZECA* (1977), SEOSKO GROBLJE** (1978), GOLUBIJA VREMENA*** (1979), LJAN VODI KARAVAN*** (1981), ODUMIRANJE MEDEDA**** (1958).

Ćopićevo stvaralaštvo može se podijeliti u četiri faze determinisane dominantnim **žanrom**: 1. faza kratke priče (1929–1940), 2. pjesnička faza (1941–1949), 3. epska faza (1950–1970), 4. faza mješovite proze (1971–1981). Postoje jedna „prazna“ ili poluprazna faza (razdoblje u kome pisac ne objavljuje, koliko nam je poznato, nova književna djela): 1982–1984⁷. U fazi kratke priče (1938–1940) Ćopiću izlaze četiri zbirke pripovjedaka – POD GRMEČOM (1938), BOJOVNICI I BJEGUNCI (1939), PLANINCI (1940) i ŽIVOTI U MAGLI (1940). U pjesničkoj fazi, koja se podudara sa Drugim svjetskim ratom i početkom obnove (1941–1950), Ćopić uglavnom piše poeziju. Tada je pojavilo devet zbirki pjesama: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE (1944), RATNIKOVO PROLJEĆE (1947), RAPORTI (1941–1943), OSTALE PJESME (1942–1948), BOJNA LIRA PIONIRA (1945), ARMIJA ODBRANA TVOJA (1948), SUNČANA REPUBLIKA (1948), RUDAR I MJESEC (1948), ŠUMSKE BAJKE, odnosno JEŽEVA KUĆA (1949), ali i poema LALAJ BAO (1950) te komad DRUŽINA JUNAKA (1945). Epska faza (1950–1971) predstavlja vrijeme nastanka velikih tekstova – svih devet romana: PROLOM (1952), DOŽIVLJAJI MAČKA TOŠE (1954), ORLOVI RANO LETE (1957), GLUVI BARUT (1958), NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO (1958), MAGAREĆE GODINE (1960), OSMO OFANZIVA (1960), GLAVA U KLANCU NOGE NA VRANCU (1971), BITKA U ZLATNOJ DOLINI (1963), kao i dviju, prvih i posljednjih, komedija: ODUMIRANJE MEDEDA (1958) i VUK BUBALO (1981). Tih godina izašlo je nekoliko zbirki poezije (5): PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA (1951–1957), ČAROBNA ŠUMA (1957), PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE (1958), DJEDA TRIŠIN MLIN (1960), MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPCE (1971) i jedna zbirka pripovjedaka – BAŠTA SLJEZOVE BOJE (1970). U fazi mješovite proze (1972–1981) Ćopić se vraća pripovijetkama i objavljuje zbirku SKITI JURE ZECA (1977), a takođe povijesti LJAN VODI KARAVAN sa 26 dijelova (1981) i GOLUBIJA

⁷ Stvaralačka praznina u posljednjim godinama života vjerovatno je jedan od razloga pišćevog tragičnog završetka.

VREMENA sa 19 dijelova (1978). Tada su izašle i posljednje poetske zbirke – MJESEČINA (1977) i SEOSKO GROBLJE (1978).

3. Na osnovu analize 801⁸ naslova objavljenih od 1938. do 1978. proizilazi da je najplodnije razdoblje Ćopićevog stvaralaštva vrijeme od 1941. do 1949 (214 naslova), slijedi 1950–1957 (168).

Il. 1: Plodnost Ćopićevog stvaralaštva (prema naslovima u SABRANIM DELIMA)

4. Tematske dominantne proze mogu se ovako fokusirati: vrijeme → djetinjstvo⁹, prostor → selo, zbivanje → rat i obnova, likovi → ljudi, životinje. Romani se odnose na djetinjstvo: GLAVA U KLANCU NOGE NA VRANCU (1971), MAGAREĆE GODINE (1960), ORLOVI RANO LETE (1957), rat: PROLOM (1952), GLUVI BARUT (1958), BITKA U ZLATNOJ DOLINI (1963) i poslijeratni period: NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO (1958), OSMA OFANZIVA (1960). DOŽIVLJAJI MAČKA TOŠE (1954) izdvajaju se time što predstavljaju roman-bajku. Sadržaj pripovijetki ističu naslovi (analizirali smo 443) u kojima se kao tema javlja čovjek 248 (55,98%), životinja 54 (12,19%), akcija 22 (4,97%), predmet 17 (3,84%), događaj 14 (3,16%), prostor 14 (3,16%), mjesto označeno toponimom 14 (3,16%), priroda 13 (2,93%), proces 11 (2,48%), biljka 9 (2,03%), godišnje doba 7 (1,58%), objekat na otvorenom prostoru 6 (1,35%), kvantitet 5 (1,13%), vrijeme 3 (0,68%), Bog 2 (0,45%), emocija 1 (0,23%), kvalitet 1 (0,23%), negiranje 1 (0,23%), vozilo 1 (0,23%), priroda 1 (0,23%). U poeziji (248 pjesama) dominira čovjek 131 (52,82%), životinja 43 (17,34%), akcija 13 (5,24%), toponimijska lokacija 12 (4,84%), prostor 9 (3,63%), priroda 7 (2,82%), kvantitet 6 (2,42%), godišnje doba 6 (2,42%), artefakt 5

⁸ U ovaj broj uračunati su svi naslovi u SABRANIM DELIMA.

⁹ *Sad mi je jasno da sam i ja sam jedan od posljednjih pjesnika sela, da idilični zavičaj moga djetinjstva zauvijek nestaje [...]* (Branko Ćopić – Popović 2009: 105).

(2,02%), vrijeme 4 (1,61%), proces 3 (1,21%), biljka 3 (1,21%), objekat na otvorenom prostoru 2 (0,81%), događaj 2 (0,81%), kvalitet 1 (0,40%), hronotop 1 (0,40%). U komedijama je satirično predstavljeno poslijeratno vrijeme koje je Ćopiću donijelo razočarenje i rušenje ratnih ideala – ODUMIRANJE MEDEDA (1958), VUK BUBALO (1981)¹⁰.

5. U naslovima sa antropološkim sadržajem preovladavaju zanimanja (nomina professionalia) i karakterizacija likova¹¹. Ćopićevi junaci su učesnici u društvenim konfliktima (bjegunci, bombaši, diverzanti, kradljivci, mitraljesci, ratnici, razbojnici), prosvjetni radnici (učitelji i učiteljice), državni službenici, činovnici i funkcioneri (ministri, odbornici, policajci, poštari, sekretari), dječaci i djevojčice, bake i djedovi, čarobnjaci i mađioničari, agitatori i aktivisti, carevi i faraoni, čobani i poljari, jahači, kalajdžije, kovači, kozaci, mlinari, rudari, sultani, mašinovođe, naučnici, podvornici, pjevači, pjesnici, seljaci, serdari, vojnici, zvonari, zatočenici, realne i mitske životinje sa ljudskim manama i vrlinama... Oni imaju specifične fizičke i psihičke osobine, pozitivne i negativne karakterne crte: analfabete, beskućnici, bolesnici, grešnici, hodalice, hvalisavci, invalidi, junaci, kombinatori, kradljivci, mladoženje, mudraci, nezadovoljnici, obješenjaci, pijanice, planinci, poznanici, prijatelji, pušači, putnici, računđije, sanjari, saputnici, saveznici, tifusari, varalice, zaštitnici... Mnogi od njih su čoškasti, nahereni, otkačeni tipovi.

6. Od 154 naslova u kojima se ukazuje na karakteristiku (zanimanje, osobinu i sl.) samo sedam se odnosi na lica ženskog pola: ČOBANICA¹² [MJESEČINA]; RASTANAK S DRUGARICOM [PJESME: OSTALE PJESME]; PRIČA O IZGUBLJENOJ [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; PASTIRICA STADO OSTAVILA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; UČITELJICA [LJUBAV I SMRT]; VESELA ŽENICA [SEOSKO GROBLJE]; VEZILJA SLOBODE [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]¹³.

7. Među muškocentrističkim naslovima (144) jedan dio ukazuje na odnose među ljudima (*kum*, *poznanik*, *zemljak*, *saveznik*, *prika*):

MOJ KUMAŠIN [MJESEČINA]; POZNANIK IZ KLANCA [LJUBAV I SMRT]; ODGOVOR ZEMLJAKU [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; NEOBIČNI SAVEZNICI [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSA-

¹⁰ O leksičkim dominantama u Ćopićevim pripovijetkama v. Tošović 2012b.

¹¹ Dosta se riječi u naslovima koristi u prenesenom značenju (na šta u daljoj analizi po pravilu ne ukazujemo). To se posebno tiče slučajeva kada se antroponim odnosi na životinju i obrnuto – kada se zoonim odnosi na čovjeka.

¹² Za oznaku leksema koristi se kurziv a za naslove kapitalna slova. Ukoliko se u naslovu ističe neka riječ, ona se obilježava masnim slovom (a ne kurzivom da ne bi došlo do velikog nagomilavanja ove vrste markiranja i da bi se strogo razlikovao naslov od leksema). Za dodatno markiranje elemenata naslova služi kurziv.

¹³ Ovdje ne računamo riječi koje se tiču srodstva (*majka*, *baka*, *kćerka* i sl.) i uzrasta (*djevojka*, *djevojčica*, *starica* i sl.).

ća]; CRNI **SAVEZNIK** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAĆA]; U MOG **PRIKE** GROB KRAJ PUTA [MJESEČINA];

i životinjama

PEPO I KOBILIN **ŠTIĆENIK** [LJUDI S REPOM].

Drugi imaju različitu kvalifikaciju:

DŽAMBASI [LJUDI S REPOM] – ljudi koji se razumiju u konje, preprodavci konja; **STORUKI SELJAČAK** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **LICA** [DRUŽINA JUNAKA]; U KOLU **KOKAN** [SEOSKO GROBLJE] – onaj koji vodi kolo, kolovođa; **JEDAN KOMBINATOR** [RAZGOVORI STARI II]; **SLIJEPI MLADOŽENJA** [PLANINCI]; **PUŠAČKA PRIČA** [SVETI MAGARAC]; **SANJARI** NA DRUMOVIMA [ŽIVOTI U MAGLI]; **TREBA NAM ŠAPTAČ** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **BOSANSKI TRKAČI** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA] – radi se o pet rijeka koje „trče“ kroz Bosnu, odnosno koje su kao *trkači* označene: Una, Vrbas, Bosna, Drina i Sava; **ŽUĆA I RAČUNDŽIJA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PLANINCI** [PLANINCI].

Ona može biti pozitivna, a njeni najčešći nosioci su riječi

junak i heroj

DRUŽINA JUNAKA [zbirka]; **KO JE BOLJI JUNAK** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; **JUNAK JAČI OD SMRTI** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **PRIČA O HEROJU** I O KRVAVOJ KULI [PRIČE PARTIZANKE]; **DVA HEROJA** BRATSTVO KUJU I KROZ BORBU UČVRŠĆUJU [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA];

delija

DELIJA MARTIN [BOJOVNICI I BJEGUNCİ]; **DELIJE NA BIHAĆU** [roman]; **KRAJIŠKE DELIJE** [SEOSKO GROBLJE]; **TRI DELIJE** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI];

drug, drugar, prijatelj

NAŠI DRUGOVI [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **DRUGAR VJERNI** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **STARI DRUGAR** [MJESEČINA]; **BALADA O NEMARNOM DRUGU** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **PRIJATELJI** [PLANINCI];

i lekseme kontekstualno determinisane u pozitivnom smislu

MOMAK I PO [SEOSKO GROBLJE]; „**VUCI**“ ODLAZE U BOJ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ČAROBNAJAK** [RAZGOVORI STARI II]; **TRI MUDRACA** SPASAVAJU VUKA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA].

Negativna kvalifikacija je prilično česta. Ona se odnosi na fiziološko, zdravstveno stanje (fizičku manu, bolest, smrt):

BOLESNIK NA TRI SPRATA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **TIFUSAR REKONVALESCENT** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAĆA]; **INVALID** [LJUDI S REPOM]; **POKOJNIK** NA PODUŠJU [DELIJA MARTIN];

strast

HVALISAVCI [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **HVALISAVAC** I PESNIK [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **LIJEK ZA PIJANICE** [RAZGOVORI STARI II]; **TRI DRUGA** I **RAZBOJNIK** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];

karakter

KOD OBJEŠENIKA [Pod GRMEČOM]; **NEZADOVOLJNICI** [SVETI MAGARAC];

neprimjereno, neobuzdano, štetno, nedostojno ili obješenjačko ponašanje

KRADLJIVCI [PLANINCI]; **KRADLJIVAC** [GORKI MED]; TUŽNI **HARAMBAŠA** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **HODALICE** [ŽIVOTI U MAGLI]; **BESKUĆNICI** [ŽIVOTI U MAGLI]; DVA **GREŠNIKA** NA VRBASU [SLAVNO VOJEVANJE]; VIDRA I **VARALICE** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]

i druge osobine

BJEGUNAC [ROSA NA BAJONETIMA]; POVRATAK **BJEGUNCA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; ALKOHOL, AVIJACIJA I **ANALFABETE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **ZATOČNIK** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Neke se lekseme tiču putovanja:

PUTNIK [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; TUŽNI **PUTNIK** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; ČUDNOVAT SVJETSKI **PUTNIK** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; NEZGODAN **SAPUTNIK** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA].

Niz riječi ukazuje na zanimanje:

rudarsko

RUDAR I MJESEC [PJESME PIONIRKE]; **RUDAR** IZ MINESOTE [SEOSKO GROBLJE]; SNIJEG I **RUDARI** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA];

na željeznici, u raznim pogonima i radionicama

PJESMA **MAŠINISTE** NA DRVARSKOJ LOKOMOTIVI [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **MAŠINOVOĐA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; POBUNJENI **MAŠINOVOĐA** [ŽIVOTI U MAGLI]; **LOŽAČ** ELEKTRIČNE CENTRALE [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; PRIČA O **MAJSTORU** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; JUNAŠTVO STAROGA **KOVAČA** [PLANINCI];

na selu

PASTIR I VOJNICI [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; PRIČA O VELIKOM **ČOBANINU** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **POLJARI** SE POMIRIŠE [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **VODENIČAR** I NJEGOV MAČAK [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ZVONAR** [RAZGOVORI STARI II; SKITI JURE ZEČA];

u obrazovanju

UČITELJ GIMNASTIKE [LJUBAV I SMRT]; SJEĆANJE NA **UČITELJA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **UČITELJ**, RAZBOJNIK I PTICE [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **ŠKOLSKI PODVORNIK** [SEOSKO GROBLJE]; PJESMAĐAKA **PRVAKA** [MJESEČINA]; **ŠUMSKIĐAK** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA].

Postoje i drugi vidovi djelatnosti:

SLAVNI **AGITATORI** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **AKTIVISTA** IZ DUNAVSKE DIVIZIJE [RAZGOVORI STARI I]; **ČUVAR** ZVERINJAKA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; NUDI SE **DIREKTOR** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; POTRAGA ZA **PROSTIM GRAĐANINOM** [RAZGOVORI STARI II]; ČUDAN PONOĆNI **JAHAČ** [Slavno vojevanje]; **KONJOVODAC** I DIJETE [ROSA NA BAJONETIMA]; SLAVNI **LOVAC** [MJESEČINA]; **MAĐIONIČAR** [POD GRMEČOM]; BATA I **MILICIONARI** [VRATOLOMNE PRIČE]; NAŠ **MINISTAR** [LJUDI S REPOM]; VASILISA I **MONAH** [RAZGOVORI STARI II]; MLADI **MORNAR** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **NAUČNIK** [ROSA NA BAJONETIMA]; **ODBORNICI** I SREĆA [SVETI

MAGARAC]; **SUNČEV PEVAČ** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PIJAN POŠTAR** I BUDALASTO DRVEĆE [SLAVNO VOJEVANJE]; **RIBAR** I MAČAK [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **RIBARSKO SEOCE** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **VEČERA ZA SEKRETARA** [RAZGOVORI STARI II]; **ČUDAN VOZAČ** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Ćopić u nizu naslova daje i svoje zanimanje:

PJESNIK [GORKI MED]; **PJESNIK** U DOLINI [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; U DRUŠTVU S **PJESNIKOM** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **HVALISAVAC** I **PESNIK** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **STRADANJE MLADOG PISCA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Tu je i *čitalac*, kome se u dva (od tri) naslova pisac direktno obraća:

OH, EVO MENE OPET, DRAGI **ČITAOČE!** [VRATOLOMNE PRIČE]; **ČITAOČU** [MJESEČINA]; KRISTOF KOLUMBO, KAPETAN KUK, NEMARNI **ČITALAC** [VRATOLOMNE PRIČE].

Ponekad dolaze supletivizmi *čovjek* i *ljudi*:

ČOVJEK I MAČKA [ROSA NA BAJONETIMA]; RAZGOVOR S **ČOVJEKOM** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **LJUDI** S REPOM [LJUDI S REPOM]; DOBRI **LJUDI** [PLANINCI].

U nekim naslovima pojavljuju se titule:

CAR NA BEKEZU [ŽIVOTI U MAGLI]; ČETIRI **CARA** [NESMIRENI RATNIK]; **FARAON** [RAZGOVORI STARI II]; PORUKA SIVOM **GOSPODINU** [PJESME: OSTALE PJESME]; **SERDAR** S TRANZISTOROM [RAZGOVORI STARI II].

Postoje zanimanja i zvanja koja se odnose na vojsku, policiju i oružane sukobe.

U ovoj grupi se izdvaja

komadant/komandir

KOMANDANT [ROSA NA BAJONETIMA]; RIJEČ **KOMANDIRA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **KOMANDIR** MILICIJE [VRATOLOMNE PRIČE];

stražar

TRAŽI SE **STRAŽAR** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; VJEČITI **STRAŽAR** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE].

Među ostalim vidovima aktivnosti i zanimanja nalaze se:

BOMBAŠI PRED MUZEJOM [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ČUVARI** TVOG SNA [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; **DIVERZANT** I KURIR [ROSA NA BAJONETIMA]; IŠČEZLI **KURIRI** [SLAVNO VOJEVANJE]; **KOZACI** PIŠU PISMO SULTANU [SLAVNO VOJEVANJE]; **MITRALJEZAC** GOLUBIJEG SRCA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **PATROLDŽIJE** [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; RAPORT GRMEČKIH **PARTIZANA** [PJESME: RAPORTI]; PJESMA MRTVIH **PROLETARA** [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE].

8. Pojedini naslovi ukazuju na duševna stanja:

ljubav

LJUBAVNI JADI [NESMIRENI RATNIK]; **LJUBAV** I **LJUBOMORA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **LJUBAV** UKAZNOG LICA [RAZGOVORI STARI I]; **LJUBAV** UKAZNOG LICA [RAZGOVORI STARI I]; **LJUBAV** I SMRT [zbirka];

tugu

TUŽNA PJESMA [LJUBAV I SMRT]; **NE TUGUJ** BRONZANA STRAŽO [roman]; **TUGOVANJE** MAJKE NAD SINOM ORLOM [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **BOLNICA KOD KLANCA TUŽE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **PRIČA O TUZI** [PJESME: RATNIKOV PROLJEĆE]; **PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE** [ZBIRKA POEZIJE]; **TUŽNI HARAMBAŠA** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE];

muku

MUKA KRVAVA [POD GRMEČOM]; **MUČENIK SAVA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

bol

BOLOVANJE [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA];

surovost

SUROVA ŠKOLA [zbirka pripovijetki]; **SUROVO SRCE** [ROSA NA BAJONETIMA; DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA].

9. Ponekad postoji **kvantifikacija**, odnosno ističe se neki broj, konkretno

dva (7 naslova)

DVA GREŠNIKA NA VRBASU [SLAVNO VOJEVANJE]; **DVA** HEROJA BRATSTVO KUJU I KROZ BORBU UČVRŠĆUJU [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **DVA** UDARNIČKA PISMA [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **IZMEĐU DVA** BOJIŠTA [SUROVA ŠKOLA]; **ČIČIN OGLAS BROJ DVA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **DVIJE** SNAGE [POD GRMEČOM]; **DVIJE** USAMLJENE RUKE [POD GRMEČOM];

tri (5)

TRI DELIJE [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **TRI** DRUGA I RAZBOJNIK [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **TRI** MUDRACA SPASAVAJU VUKA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **TRI** PISMA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **BOLESNIK NA TRI** SPRATA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

jedan/prvi (4)

JEDAN KOMBINATOR [RAZGOVORI STARI II]; **JEDAN** TALAS [ŽIVOTI U MAGLI]; **JEDAN** ZEMLJOTRESNI DAN [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **PRVI** KORACI [PJESME: RATNIKOV PROLJEĆE];

sedam/sedmorica/sedmi (4)

SEDAM ISPITA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **ČIZME OD SEDAM** MILJA [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **PRIČA O SEDMORICI** IZ APSANE [POD GRMEČOM]; **ONAJ SEDMI** – NEPOZNATI [PLANINCI];

četiri/četvrti (3)

ČETIRI CARA [NESMIRENI RATNIK]; **PRIČA DUGA O ČETIRI** DRUGA [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE]; **ČETVRTA** OFANZIVA [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

šest (2)

ŠEST „VUKOVA“ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ŠEST** VUKOVA I **JEDAN** REP [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE].

Ostali brojevi, kao i brojne imenice, imaju jediničnu upotrebu:

KURIR **PETE** ČETE [PRIČE PARTIZANKE]; **OSMA** OFANZIVA [roman]; SA **DESET** NOKATA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **JUNAŠTVO** PRPIĆEVE **DESETINE** [PRIČE PARTIZANKE]; **DVADESETORICA** ISPOD ZVONA [PLANINCI]; **STORUKI** SELJAČAK [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; PRIČA O **ŠESTOTINA** ORAČA [PJESME: OSTALE PJESME]; **MOMAK I PO** [SEOSKO GROBLJE]; **BABA S HILJADARKOM** [RAZGOVORI STARI II].

10. Niz naslova (18) sadrži **rodovske odnose**, čiji su nosioci

majka, mama

MAJKA IZ GLUVOG DOLA [ROSA NA BAJONETIMA]; **MAJKA** DRVARČANKA [ROSA NA BAJONETIMA]; **MAJKA** MILJA [SUROVA ŠKOLA]; **SUNČANI** SVIJET MOJE **MAJKE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; ISTORIJA **MAJKE** DRINE [LJUBAV I SMRT]; **MAJKA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **HEROJEVA MAJKA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **MAJKIN** DULE [SKITI JURE ZECA]; **MAMIN** I DJEDOV DJEČAK [MJESEČINA];

brat, braća

PORUKA MRTVOG **BRATA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **BRAĆA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; RUSKOJ **BRAĆI** MI ZA DAR OSVAJAMO GRAD BUKVAR [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **BRATIMLJENJE** U PLANINI [LJUDI S REPOM]; PREDAVANJE O **BRATSTVU** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; DVA HEROJA **BRATSTVO** KUJU I KROZ BORBU UČVRŠĆUJU [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **ARMIJA, KOVAČ BRATSTVA** I JEDINSTVA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA];

*baba, baka, bakica*¹⁴

TARLAŠEVA **BAKA** [RAZGOVORI STARI I]; **BABA S HILJADARKOM** [RAZGOVORI STARI II]; **MJESEC** I NJEGOVA **BAKA** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **BAKINO** PISMO [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **BAKA, ON, ĐAK I SLON** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **NEPOSTOJEĆA BAKICA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **DOBRA BAKA** [MJESEČINA];

djed, deda

DJEDA TRIŠIN MLIN [zbirka]; U SVIJETU MOG **DJEDA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **DEDA** TRIŠIN SAN [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **TATA, DESA, DJED** I MAČAK PUTUJU U BANAT [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **MAMIN I DJEDOV DJEČAK** [MJESEČINA]; **DEDINO** PISMO [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

otac, ćaća

OTAC SIROMAŠNE DJEČICE [POD GRMEČOM]; PROPAST **OCA** GERASIMA¹⁵ [LJUDI S REPOM]; **OTAC** NARODNE ARMIJE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **OTAC**¹⁶ GRMEČ [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **SNAGA** POKOJNOG **ĆAĆE** [DELIJA MARTIN];

¹⁴ Ove riječi koriste se u dva značenja: 'majka roditelja' (rodovska veza) i 'starija žena' (uzrast).

¹⁵ Radi se o *prečasnom ocu Gerasimu*, dakle nije u pitanju srodnički, već vjerski odnos.

¹⁶ U pitanju je preneseno značenje.

sin

KOSOVICA I NJEZIN **SIN** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **SIN** BRKATE ČETE [ROSA NA BAJONETIMA]; UKRADENI **SIN** [PLANINCI]; MEDVEDIČIN **SIN** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; TUGOVANJE MAJKE NAD **SINOM** ORLOM [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE];

stric

STRIČEVO KUMOVANJE [NESMIRENI RATNIK]; ŽENIDBA MOGA **STRICA** [NESMIRENI RATNIK];

kćer

SREĆA MARGINOVE **KĆERI** [DELJA MARTIN];

potomak

POSLEDNJI **POTOMAK** VELIKOG BORCA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];

rođak

KOD BOLESNE **ROĐAKE** [PLANINCI];

ujak

SVIJET **UJAKA** MIĆE [GORKI MED];

stric

ŽENIDBA MOGA **STRICA** [NESMIRENI RATNIK], **STRIČEVO** KUMOVANJE [NESMIRENI RATNIK];

unuk

UNUK GAJANA KUKIĆA [POD GRMEČOM].

11. U naslove Ćopić često unosi antroponime – imena i prezima, nadimke (kognomeme), dodatna imena (agnomeme), nazive naroda (etnonime), nazive ljudi po naseljenim mjestima (etnike) i sl. Pretežno su to muški antroponimi jer se samo u 20 tekstova pojavljuju oznake za lica ženskog pola:

GAVRAN I **KSOVKA** [LJUBAV I SMRT]; KRAVA KUME **SARE** [SKITI JURE ZECA]; **LALAJ BAO** [poema]; MAJKA **MILJA** [ROSA NA BAJONETAMA]; **MARGITA** DJEVOJKA [RATNIKOVO PROLJEĆE]; **MARICA** I MAČAK [SLAVNO VOJEVANJE]; **MARIJA** NA PRKOSIMA [OSTALE PJESME]; **MARIJANA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MRVICA** BRANI KOMANDANTA [ROSA NA BAJONETIMA]; O MILANU I **MILKI** I O ADŽI SA BIJELOM BRADOM [PRIČE PARTIZANKE]; OMLADINKA **MARA** [OSTALE PJESME]; PISMO **SOJE ČUBRILOVE** [POD GRMEČOM]; POSLJEDNJA **MARGITINA** NOĆ [ŽIVOTI U MAGLI]; POVRATAK **MARIJANI** [SKITI JURE ZECA]; POVRATAK **MARIJANI** [SKITI JURE ZECA]; PRIČA O VELIKOJ OFANZIVI, O MILANU I **MILKI** I O ADŽI SA BIJELOM BRADOM [PRIČE PARTIZANKE]; SMRTNO RUVO **SOJE ČUBRILOVE** [POD GRMEČOM]; TAJNA RUKA **LUNJU** VODI [SLAVNO VOJEVANJE]; TATA, **DESA**, DJED I MAČAK PUTUJU U BANAT [BOJNA LIRA PIONIRA]; **VASILISA** I MONAH [RAZGOVORI STARI II].

Antroponimi u naslovima odnose se na jedno lice i na više osoba. Prema broju antroponima i broju njihovih nosilaca razlikujemo jednočlane, dvočlane i tročlane naslove.

Jednočlani naslovi (vezani samo za jedno lice) nastaju ako se daje

a) samo ime

ACIN GODIŠNJI PUT [SUNČANA REPUBLIKA]; **ADMIRAL IVO** [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **BALADA O ZDRAVKU** PROLETERU [OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **BARBA MATE** [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **BATA** I MILICIONARI [VRATOLOMNE PRIČE]; **BESJEDA DRUGU RIBANU** [SKITI JURE ZECA]; **ČIČA TRIŠIN** OGLAS [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **DEDA TRIŠIN** SAN [DEDA TRIŠIN MLIN]; **EVO KUŠLJE I LIJANA** [SLAVNO VOJEVANJE]; **GAVRILO** OPET NA VRBASU [SLAVNO VOJEVANJE]; **HRABRI MITA** I DREKAVAC IZ RITA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ILIBAŠA** BOJAK BIJE [SKITI JURE ZECA]; **ILIJA** JUNAK AMERIČKI [RUDA I MJESEC]; **ILIJA** NA RASKRŠĆU [ŽIVOTI U MAGLI]; **ILIJA**, JUNAK AMERIČKI [RUDAR I MJESEC]; **JOVANČE** SPASAVA ZASTAVU [SLAVNO VOJEVANJE]; **JOVEC** U BANDI [SVETI MAGARAC]; **KAKO SE NIKOLETINA** ZAČUDIO [SVETI MAGARAC]; **KAPETAN LUKA** [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **KRAVA KUME SARE** [SKITI JURE ZECA] **LIJAN** VODI KARAVAN [MJESEČINA]; **LOPOV MIKAILO** [SEOSKO GROBLJE]; **MAJKA MILJA** [ROSA NA BAOJNETAMA]; **MAJGIN DULE** [SKITI JURE ZECA]; **MARGITA** DJEVOJKA [RATNIKOVO PROLJEĆE]; **MARICA** I MAČAK [SLAVNO VOJEVANJE]; **MARIJA** NA PRKOSIMA [OSTALE PJESME]; **MARIJANA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MARJANOVO** DJETINJSTVO [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **MARKA** NEMA [DELIJA MARTIN]; **MARTIN** ČUVA TAJNU [DELIJA MARTIN]; **MRVICA** BRANI KOMANDANTA [ROSA NA BAOJNETIMA]; **NADRILEKAR JOCA** [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **NE** TRAŽI **JAZBECA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **NIDŽINA** RAKIJA [NESMIRENI RATNIK]; **NIKOLICA** S PRIKOLICOM [SLAVNO VOJEVANJE]; **ODBRANA MARTINOVA** [DELIJA MARTIN]; **OMLADINKA MARA** [OSTALE PJESME]; **PEKIŠINO** PISMO [POD GRMEČOM]; **PEPO** I KOBILIN ŠTIČENIK [LJUDI S REPOM]; **POLICAJAC TODOR** [SEOSKO GROBLJE]; **POLJAR JOVAN** [SEOSKO GROBLJE]; **POSLEDNJA MARGITINA** NOĆ [ŽIVOTI U MAGLI]; **POVRATAK MARIJANI** [SKITI JURE ZECA]; **RAŠID** BEZ KOŠULJE [SLAVNO VOJEVANJE]; **RAZVEZANI NIKOLETINA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **SJEĆANJE NA NIKOLETINU** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **SREĆA MARTINOVE** KĆERI [DELIJA MARTIN]; **SVIJET UJAKA MIĆE** [GORKI MED]; **TAJNA RUKA LUNJU** VODI [SLAVNO VOJEVANJE]; **TATA, DESA, DJED** I MAČAK PUTUJU U BANAT [BOJNA LIRA PIONIRA]; **VASILISA** I MONAH [RAZGOVORI STARI II]; **ĐUKAN** S LULICOM [SEOSKO GROBLJE]; **MARIJA** NA PRKOSIMA [OSTALE PJESME];

pri čemu ponekad u okviru posesivnog odnosa:

ACIN GODIŠNJI PUT [SUNČANA REPUBLIKA]; **ĐURANOVA** SNAGA [PLANINCI]; **ĐURIN** DOBRI BOG [PLANINCI]; **ĐURINO** PREOBRAŽENJE [SVETI MAGARAC]; **NASRADIN-HODŽINA** LAŽ [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **MARJANOVO** DJETINJSTVO [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **SREĆA MARTINOVE** KĆERI [DELIJA MARTIN]; **DEDA TRIŠIN** MLIN; **ČIČA TRIŠIN** OGLAS [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **GAVRILOVO** BURE I **LIJANOVE** BOCE [SLAVNO VOJEVANJE]; **POSLEDNJA MARGITINA** NOĆ [ŽIVOTI U MAGLI]; **PEKIŠINO** PISMO [POD GRMEČOM]; **ODBRANA MARTINOVA** [DELIJA MARTIN]; **TESLIN** SPOMENIK [RUDAR I MJESEC];

b) samo prezime

TARLAŠEVA BAKA [RAZGOVORI STARI I]; **TESLIN** SPOMENIK [RUDAR I MJESEC];

c) ime i prezime (često uz dodatnu kvalifikaciju)

ARTILJERAC MARKO MEDIĆ [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ČUK VUKAŠIN** [MJESEČINA]; **EL CENTAURO DEL NORTE** [RAZGOVORI STARI II]; **ILIJA GROMOVNIK** [SUNČANA REPUBLIKA]; **LALAJ BAO** [poema]; **MAJOR BAUK** [SUROVA ŠKOLA]; **MOST ILIJE KOZARA** [ROSA NA BAOJNETIMA]; **PISMO SOJE ČUBRILOVE** [POD GRMEČOM]; **POGIBIJA TANASIJA** BULJA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **POKOJNI ĐUKA** PUTNIK [ŽIVOTI U MAGLI]; **PRIČA HARALAMPIJA** LADOLEŽA [VRATOLOMNE PRIČE]; **PRIJATELJ NIKOLE** PUTNIKA [PLANINCI]; **SMRTO** RUVO

SOJE ČUBRILOVE [POD GRMEČOM]; **SREĆAN ZEMLJAK TODORA BABIĆA** [POD GRMEČOM]; **TRKU ČINI POPOVIĆ LAZARE** [POD GRMEČOM]; **UNUK GAJANA KUKIĆA** [POD GRMEČOM]; **USKRŠNJE JUTRO TODORA MANDIĆA** [POD GRMEČOM]; **VARCAR MARKOVIĆ** [SVETI MAGARAC]; **VELIKI ROŽDANIK MALIŠE SERDARA** [POD GRMEČOM]; **VUK BUBALO** [VUK BUBALO]; **UNUK GAJANA KUKIĆA** [POD GRMEČOM];

d) nadimak (kognomem)

MACONJA I MEĐED [RAZGOVORI STARI];

e) ime i nadimak, odnosno titula

DANE DRMOGAČA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ENVER-EFENDIJA** [RAZGOVORI STARI I]; **ILE „TESLA“** [RAZGOVORI STARI I]; **JUNAČKI SVIJET MALIGANA DELIJE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **PROSLAVI SE LAZAR MAČAK** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **RASPRIČANI JELISIJE RIBA** [SLAVNO VOJEVANJE]; **MILOŠ LISAC** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **„SEDMAK“ ČOROKALO**¹⁷ [SVETI NAGARAC]; **SVETI RADE LOPOVSKI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **SLAVA DIMA VELIKOG** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];

f) ime i dodatna oznaka zanimanja, aktivnosti ili odnosa (nomina professionalia)

– civilnih

MAJSTOR MIĆAN [LJUDI S REPOM]; **PRIČA O MAJSTORU JANKU** (NEKADAŠNJEM ZAMAZANKU) [SUNČANA REPUBLIKA]; **MILE MOTORIST** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **MOST ILIJE KOZARA** [ROSA NA BAJONETIMA]; **POLJAR JOVAN** [SEOSKO GROBLJE]; **POSLEDNJE PUTOVANJE ŠEMSE MEĐEDARA** [POD GRMEČOM];

– vojno-policajskih

ARTILJERAC MARKO MEDIĆ [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MAJOR BAUK**¹⁸ [SUROVA ŠKOLA]; **PREOBRAŽENJE MILE TOBDŽIJE** [ROSA NA BAJONETIMA]; **POLICAJAC TODOR** [SEOSKO GROBLJE];

– nezakonskih

JAŠKA LOPOV [GORKI MED]; **LOPOV MIKAILO** [SEOSKO GROBLJE];

– srodničkih

KRAVA KUME SARE [SKITI JURE ZECA]; **MAJKA MILJA** [ROSA NA BAJONETIMA]; **MAJKIN DULE** [SKITI JURE ZECA]; **SVIJET UJAKA MIĆE** [GORI MED];

– drugih

NADRILEKAR JOCA [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **ŠTETOČINA JOLE** [SUNČANA REPUBLIKA]; **ČAROBNJAK MIKICA** [VRATOLOMNE PRIČE]; **BESJEDA DRUGU RIĐANU** [SKITI JURE ZECA]; **DOBRI MOMAK VASILJE** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **DRAGO DIV** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **DŽAN AMERIKANAC**¹⁹ [LJUDI S REPOM]; **ĐUKA S LULICOM** [SEOSKO GROBLJE]; **ILIJA**,

¹⁷ Nazvan zbog sedam mjeseci provedenih na slobodnoj teritoriji.

¹⁸ Legendarni *Miloš Bauk*.

¹⁹ Nadimak seljanina Đura Trbojevića.

JUNAK AMERIČKI [RUDAR I MJESEC], *JUNAČKI SVIJET MALIGANA DELIJE* [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; *MEGDANDŽIJA SREten* [LJUDI S REPOM]; *MILOŠ LISAC* [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; *MUČENIK SAVA* [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; *OMLADINKA MARA* [OSTALE PJESME], *PIONIRI I PO MRAKU ULOVIŠE ČIČA RAKU* [BOJNA LIRA PIONIRA]; *POKOJNI ĐUKA PUTNIK* [ŽIVOT U MAGLI]; *PROPAST OCA GERASIMA* [LJUDI S REPOM]; *RADE S BRDARA* [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; *VRAGOLJE ČIČA-MRAKA* [VRATOLOMNE PRIČE]; *VUKODLAK LUKA* [POD GRMEČOM];

g) ime, prezime i nadimak

RADE BANOVIC – TUCAK [SLAVNO VOJEVANJE];

h) ime između dvaju atributa

SVETI RADE LOPOVSKI [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Rjeđi su dvočlani naslovi (koji ukazuju na dvije osobe i koje čine ime i prezime, ime i nadimak, prezime i nadimak):

BAJ-DIMITER I DRUG MINA, **RANJENICI SA STRACINA** [BOJNA LIRA PIONIRA]; **BRKO I ŠMRKO** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **GAVRAN I KOSOVKA** [LJUBAV I SMRT]; **GAVRILOVO BURE I LIJANOVE BOCE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **PRIČA O VELIKOJ OFANZIVI, O MILANU I MILKI I O ADŽI SA BIJELOM BRADOM** [PRIČE PARTIZANKE]; **KRISTOF KOLUMBO, KAPETAN KUK**, **NEMARNI ČITALAC** [VRATOLOMNE PRIČE].

U tekstu **ZMAJ I VUK** U REDAKCIJI [VRATOLOMKE PRIČE] ne radi se o zoonimima, već o antroponimima jer se prva riječ odnosi na pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja, a druga na Vuka Stefanovića Karadžića.

Postoje i slučajevi kada je antroponim ustvari zoonim: u drami **IZBOR DRUGA SOKRATA** [RAZGOVORI STARI I] *Sokrat* je naziv za psa.

Među antroponimima malo je

etnonima:

TROGLAV ARAPINE [SKITI JURE ZECA]; **OKAMENJENI CIGANI** [GORKI MED]; **JUGOSLAVIJA BEZ JUGOSLOVENA** [RAZGOVORI STARI II];

etnika (naziva ljudi po naseljenom mjestu):

PRIČA O RIMLJANIMA [NESMIRENI RATNIK]; **MAJKA DRVARČARKA** [ROSA NA BAOJNETAMA];

i nomina regionalia (oznake regionalne pripadnosti):

AFRIKANCİ [SVETI MAGARAC]; **LJUTI KRAJIŠNICI** [RAZGOVORI STARI II].

12. Po uzrastu jasno se izdvajaju dvije kategorije – mladi (koje označavaju riječi *dijete*, *dječica*, *dljlečak*, *dljetinjstvo*, *momak*, *pionir*, *djevojka*, *mladost*, *omladina*, *mala /moja/*) i stari (*baba*, *bakica*, *starica*, *starac*, *čiča*). Prvu izražavaju riječi

dijete

KONJOVODAC I DIJETE [ROSA NA BAJONETIMA];

dljlečak

NAJBOLJI DEČAK [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PRIČA O PALOM DEČAKU** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PRIČE ZANESENOG DJEČAKA**

[zbirka pripovijedaka]; **KAKO SU DJEČACI ŽIVJELI** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **DJEČAK S TAVANA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ODE POLJAR ZA DJEČACIMA** [SLAVNO VOJEVANJE]; **MAMIN I DJEDOV DJEČAK** [MJESEČINA]; **VELIKI PRIJATELJ HROMOG DJEČAKA** [ROSA NA BAJONETIMA]; **DJEČAK S TAVANA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **DJEČAK I PTICE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA];

dječica

OTAC SIROMAŠNE **DJEČICE** [POD GRMEČOM];

djetinjstvo

BOSONOGO **DJETINJSTVO** [zbirka]; ČUVAR TVOGA **DJETINSTVA** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; GLAS IZ **DJETINJSTVA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; MARJANOVO **DJETINJSTVO** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; OŽIVLJENO **DJETINJSTVO** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; POTOPLJENO **DJETINJSTVO** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

momak

DOBRI **MOMAK** VASILJE [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MOMAK** I PO [SEOSKO GROBLJE];

djevojka

MARGITA **DJEVOJKA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE];

pionir

BOJNA LIRA **PIONIRA** [zbirka]; PJESME **PIONIRKE** [zbirka];

mladost

OSLOBOĐENA **MLADOST** [ROSA NA BAJONETIMA];

omladina, omladinka

OMLADINA DRVARA NAD OPUSTOŠENIM NJIVAMA [PJESME: OSTALE PJESME]; **OMLADINKA** MARA [PJESME: OSTALE PJESME];

mala (moja)

MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPE [zbirka pjesama].

Drugi se označavaju leksemama *stari*, *starica*, *starac*, *čiča* (*babu*, *baku* i *bakicu* smo spomenuli u dijelu o rodbinskim odnosima):

stari

JUNAŠTVO **STAROGA** KOVAČA [PLANINCI]; **STARI** NEVJERNIK [zbirka pripovijetki];

starac

STARAC – DRŽAVA [LJUDI S REPOM]; **STARAC** I PIONIRI [LJUDI S REPOM]; **STARAC** S TORBAKOM [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA];

starica

STARICA PRATI ZVIJEZDE [RAZGOVORI STARI I]; **STARICA** PRATI ZVIJEZDE [RAZGOVORI STARI I];

čiča

PIONIRI I PO MRAKU ULOVIŠE **ČIČA**-RAKU [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **ČIČA** SIMINE OCENE [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ČIČA**-TRIŠIN OGLAS

[PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; VRAGOLIJE ČIČA-MRAKA [VRATOLOMNE PRIČE]; DOŽIVLJAJI ČIČA-ZIMONJE²⁰ [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA].

13. Malo ima tekstova koji u naslovu imaju oznake dijelova i elemenata tijela:

PJESMA ZA MOJU RUKU [MESEČINA]; TAJNA RUKA LUNJU VODI [SLAVNO VOJEVANJE]; TREĆE OKO [SKITI JURE ZECA]; SUROVO SRCE [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; MAGARAC S ČELJADEĆIM NOGAMA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; GLAVA U KLANCU NOGE NA VRANCU [roman]; BRKO I ŠMRKO [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; SIN BRKATE ČETE [ROSA NA BAJONETIMA]; SA DESET NOKATA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; MUKA KRVAVA [POD GRMEČOM]; PRIČA O HEROJU I O KRVAVOJ KULI [PRIČE PARTIZANKE].

14. Toponimi ukazuju na mjesta na kojima se radnja odvija – to može biti naselje, planina, rijeka, klisura, dolina... Zbivanja su locirana u Krajini, posebno u Bihaću, na Grmeču, na Uni i na Kozari:

DELJE SA BIHAĆA; KONTROLA U BIHAĆU [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; PRIČA IZ BIHAĆA [PRIČE PARTIZANSKE]; OTAC GRMEČ [OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; POD GRMEČOM; USTANAK NA KRAJINI [PRIČE PARTIZANSKE]; NA OBALI UNE [MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; PJESME RIJEKE UNE [OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; STRAŽA NAD KOZAROM [OSTALE PJESME]; „BITKA NA KOZARI“ [ROSA NA BAJONETIMA]; OFANZIVA NA KOZARU [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; MAJKA IZ GLUVOG DOLA [ROSA NA BAJONETIMA]; MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE [MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; MARIJA NA PRKOSIMA [OSTALE PJESME]; OMLADINA DRVARA NAD OPUSTOŠENIM NJIVAMA [OSTALE PJESME]; RADE S BRDARA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; RIBICA NA VRBASU [MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; SLAVNO PRDIPOLJE [SKITI JURE ZECA]; U ORLOVSKOJ KLISURI [NASRADIN HODŽA U BOSNI]; PRIČA O HEROJU I O KRVAVOJ KULI²¹ [PRIČE PARTIZANSKE]; BITKA U ZLATNOJ DOLINI [zbirka pripovijetki]; DOLAZAK U ZLATNU DOLINU [BITKA U ZLATNOJ DOLINI] – radi se o bici za žetvu u Saničkoj dolini 1942; SLAVNO PRDIPOLJE [SKITI JURE ZECA];

u Bosni:

BOSNA [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; NASRADIN HODŽA U BOSNI [BOJOVNICI I BJEGUNCII]; ISTORIJA MAJKE DRINE [LJUBAV I SMRT]; VARCAR MRKONJIĆ [SVETI MAGARAC];

na drugim područjima bivše Jugoslavije:

JUGOSLAVIJA BEZ JUGOSLOVENA [RAZGOVORI STARI II]; LIKA [PJESME: OSTALE PJESME]; NA SLOBODNOM JADRANU [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; ZBOGOM, JADRANE [PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; SRBIJA [ROSA NA BAJONETAMA]; OPROŠTAJ SA KOSOVOM [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; TATA, DESA, DJED I MAČAK PUTUJU U BANAT [BOJNA LIRA PIONIRA]; TERAJ ZA ČAČAK [LJUDI S REPOM]; BAJ-DIMITER I DRUG MINA, RANJENICI SA STRACINA²² [BOJNA LIRA PIONIRA]

²⁰ Radi se o zimskom vjetru.

²¹ Nije u pitanju prostor, već objekat koji je sagrađen još u rimsko doba i koji je kroz čitavu istoriju služio kao tamnica.

²² To je mjesto u Makedoniji.

i svijeta:

MAJ NA **OKEANU** [OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; NEZNANAC PLJAČKA **TEKSAS** [RAZGOVORI STARI I]; PUT NA **KILIMANDŽARO** (**KILIMANDŽARO**, AFRIČKI BRIJEG: PRI DNU JE ŽEGA, PRI VRHU SNIJEG) [ŠUMSKE BAJKE]; RUDAR IZ **MINESOTE** [SEOSKO GROBLJE].

Naslov pripovijetke **VARCAR MRKONJIĆ** [SVETI MAGARAC] predstavlja jedan od triju toponima koji su u fabularno vrijeme bili aktuelni: *Varcar-Vakuf* (koristili su ga Nijemci, ustaše i domobrani), *Mrkonjić-Grad* (upotrebljavali partizani i četnici), *Varcar Vakuf* ili *Varcar-Mrkonjić* (preferirali Italijani).

U Ćopićevim djelima radnja se dešava i na mjestima sa izmišljenim toponimima:

VAŠAR U **SRMOGLAVCU** [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; OSVAJAČ **DEMIRGRADA** [SKITI JURE ZECA]; RUSKOJ BRAĆI MI ZA DAR OSVAJAMO **GRAD BUKVAR** [BOJNA LIRA PIONIRA].

Neki toponimi leže u osnovi pridjeva:

BOSANSKI TRKAČI [PASTIR I VOJNICI – PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **KRAJIŠKE** DELLJE [SEOSKO GROBLJE]; NA **PETROVAČKOJ** CESTI [OSTALE PJESME]; PJESMA **GRMEČKOG** PARTIZANA [RAPORTI]; PJESMA MAŠINISTE NA **DRVARSKOJ** LOKOMOTIVI [OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; RAPORT **GRMEČKIH** PARTIZANA [RAPORTI]; U **ORLOVSKOJ** KLISURI [NASRADIN-HODŽA U BOSNI].

15. Veliki broj tekstova ima u naslovu vojnu, ratnu tematiku, pri čemu dominiraju riječi

bitka, boj

„**BITKA** NA KOZARI“ [ROSA NA BAJONETIMA]; KO DOBIJA **BITKE** [PRIČE PARTIZANKE]; ČEKAJU NAS NOVE **BITKE** [SLAVNO VOJEVANJE]; OPROŠTAJNA **BITKA** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; KROZ **BITKE** DO POBJEDE [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; NA PUTU U **BOJ** [DELLJA MARTIN]

i ofanziva

VELIKA **OFANZIVA** [VRATOLOMNE PRIČE]; POLAZAK U NOVU **OFANZIVU** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; SUSRET U **OFANZIVI** [SKITI JURE ZECA], ZEKONJA U **OFANZIVI** [PRIČE PARTIZANKE].

Slijedi *ustanak* i *buna*:

USTANIČKI RAZGOVORI [VRATOLOMNE PRIČE]; DOLE ZAPEČAK, ŽIVIO **USTANAK!** [SLAVNO VOJEVANJE]; U **BUNI** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI].

Česti su nazivi za ratnu tehniku i vojni materijal:

RĐAVO **ORUŽJE** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; KAKO SMO SE **NAORUŽALI** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; PRVI **METAK** [SKITI JURE ZECA], POHOD NA **DINAMIT** [SLAVNO VOJEVANJE]; **TOPOVSKI** OPROŠTAJ OD ZAVIČAJA [SLAVNO VOJEVANJE];

vojne formacije:

armija – **ARMIJ**A, ODBRANA TVOJA [zbirka pjesama]; OTAC NARODNE **ARMIJ**E [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; EVO NAŠE **ARMIJ**E [PJESME PIONIRKE: ARMIJA,

ODBRANA TVOJA]; **ARMIJA**, KOVAČ BRATSTVA I JEDINSTVA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **ARMIJA**, NARODNO ČEDO [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **ARMIJA** – ŠKOLA ZA JUNAKE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; HEROJI UČITELJI **ARMIJE** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA];

vojska – SLOM KRALJEVSKE **VOJSKE** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; RAĐANJE NARODNE **VOJSKE** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; ZA SVOJOM **VOJSKOM** [ROSA NA BAJONETIMA];

četa – KURIR PETE **ČETE** [PRIČE PARTIZANKE]; SIN BRKATE **ČETE** [ROSA NA BAJONETIMA]; RAZGOVOR S **ČETOM** [PJESME: OSTALE PJESME]; SMRZNUTA **ČETA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; ULAR PUTUJE U **ČETU** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI];

divizija – AKTIVISTA IZ DUNAVSKE **DIVIZIJE** [RAZGOVORI STARI I]; KOMANDOVANJE **DIVIZIJOM** [SKITI JURE ZECA];

ratna zbivanja i operacije:

NOĆNA **STRAŽA** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; POSLJEDNJA **ODBRANA** [SUROVA ŠKOLA]; **PROBOJ** [RAZGOVORI STARI II]; **SMJENA** [ROSA NA BAJONETIMA]; VJEČITA **STRAŽA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; VRATOLOMNE **RATNE PRIČE** [VRATOLOMNE PRIČE],

vojne činovne:

MAJOR BAUK [SUROVA ŠKOLA]; KRISTOF KOLUMBO, **KAPETAN KUK**, NEMARNI ČITALAC [VRATOLOMNE PRIČE]; **KAPETAN LUKA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **BUDUĆEM VOJNIKU** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA].

16. Postoji niz tekstova u kojima se naslovom ukazuje na različite aktivnosti izražene glagolskim imenicama na **-nje**. Najčešće se govori o *odumiranju*:

ODUMIRANJE MEDEDA [komedija]; **ODUMIRANJE** NOGU [RAZGOVORI STARI I]; **ODUMIRANJE** SRCA [GORKI MED],

slijedi *rađanje, preobraženje, kumovanje, putovanje*:

PREOBRAŽENJE MILE „TOBDŽIJE“ [ROSA NA BAJONETIMA]; ĐURINO **PREOBRAŽENJE** [SVETI MAGARAC];

OGNJENO **RAĐANJE** DOMOVINE [zbirka pjesama]; **RAĐANJE** NARODNE VOJSKE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA];

SLAVNO **KUMOVANJE** [RAZGOVORI STARI II; SKITI JURE ZECA]; STRIČEVO **KUMOVANJE** [NESMIRENI RATNIK];

POSljednje **PUTOVANJE** ŠEMSE MEDEDARA [Pod Grmečom]; **PUTOVANJE** S MAČKOM U TORBAKU [SLAVNO VOJEVANJE];

i dr.:

BRATIMLJENJE U PLANINI [LJUDI S REPOM]; **CVJETANJE** [ROSA NA BAJONETIMA]; **KOMANDOVANJE** DIVIZIJOM [SKITI JURE ZECA]; **NADMUDRIVANJE** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURAČA]; **PLANIRANJE** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **PREDAVANJE** O BRATSTVU [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURAČA]; **PRESLIŠAVANJE** [GORKI MED]; **SJEĆANJE** NA NIKOLETINU [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURAČA]; SLAVNO **VOJEVANJE** [zbirka pripovijetki]; **STRADANJE** MLADOG PISCA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **SUĐENJE** [BAŠTA

SLJEZOVE BOJE]; **TUGOVANJE** MAJKE NAD SINOM ORLOM [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **VELIKI DANI PRAŠTANJA** [GORKI MED]; **VELIKO ČIŠĆENJE** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA].

Radnje prenose i druge imenice:

BAJKA O **BATINAMA** [VRATOLOMNE PRIČE]; **IGRA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **INICIJATIVA** [LJUDI S REPOM]; **ISPIT** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **KONTROLA** U BIHAĆU [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **KOSMIČKI SAN** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **NA GRADNJI MOSTA** [SVETI MAGARAC]; **NAJEZDA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **OBNOVA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ODBRANA MARTINOVA** [DELIJA MARTIN]; **POGIBIJA TANASIJA BULJA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **POMOĆ** IZ OPŠTINE [POD GRMEČOM]; **POVRATAK** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **POZIV** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PRIČA** O RIMLJANIMA [NESMIRENI RATNIK]; **PROBOJ** [RAZGOVORI STARI II]; **PROLOM** [roman]; **PROPAST** I PROROŠTVO [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **RASTANAK** [PLANINCI]; **SAMOUBISTVO** [RAZGOVORI STARI I]; **SJEĆANJE** NA NIKOLETINU (USPOMENE IZ DJETINJSTVA) [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA]; **SUSRET** NA PROPLANKU [SLAVNO VOJEVANJE]; **SUĐENJE** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ŠAPAT** [SKITI JURE ZECA]; **U KRAĐI** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **UCJENA** [GORKI MED]; **ZAMENA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ZAMJENA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **ZLOSUTNA IGRA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA].

Posebno su česti glagolski oblici i glagolsko-imenski spojevi (81):

prezent (42)

CVRČAK **TRAŽI** SUNCE [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ČEKAJU** NAS NOVE BITKE [SLAVNO VOJEVANJE]; DEDA **PUTUJE** AVIONOM [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; DVA HEROJA BRATSTVO **KUJU** I KROZ BORBU **UČVRŠĆUJU** [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; EJ, DA TI NEŠTO **KAŽEM** [PRIČE PARTIZANKE]; GDJE **SU** KONJU ROGOVI? [SLAVNO VOJEVANJE]; ILIBAŠA BOJAK **BIJE** [SKITI JURE ZECA]; **IMAMO** KRILA [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **KAKO SE IGRA „VUJE“** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **KAKVA JE JESEN** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KO DOBIJA** BITKE [PRIČE PARTIZANKE]; **KO JE BOLJI JUNAK** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; **KOLIKO JE SATI?** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **KUDA ĆEŠ, MESEČE?** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KUŠLJA, KREĆE** U RAT [SLAVNO VOJEVANJE]; **LIJAN VODI** KARAVAN [MJESEČINA]; **MARKA NEMA** [DELIJA MARTIN]; **MARTIN ČUVA** TAJNU [DELIJA MARTIN]; **NAŠI GONE** JAZAVCE [NESMIRENI RATNIK]; **NEĆEŠ** MI VJEROVATI [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **NEZNANAC PLJAČKA** TEKSAS [RAZGOVORI STARI I]; **NUDI SE** DIREKTOR [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OŠTROZUB ČEKA** SNEG [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PUNOGLAVCI UHODE** KLINOGLAVCE [SLAVNO VOJEVANJE]; **PUT NA KILIMANDŽARO (KILIMANDŽARO, AFRIČKI BRIJEG; PRI DNU JE ŽEGA, PRI VRHU SNIJEG)** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **RODOLJUBLJE, NEK SE ZNADE, I ORUŽJE POLET DADE** [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **RUSKOJ BRAĆI** MI ZA DAR **OSVAJAMO** GRAD BUKVAR [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **SKITI JURE ZECA** [zbirka pripovjedaka]; **SKREĆE SE** PAŽNJA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **SVI POD KREVET, GASI LAMPE (BOJ SE BIJE PREKO ŠTAMPE)** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **TAJNA RUKA LUNJU VODI** [SLAVNO VOJEVANJE]; **TATA, DESA, DJED I MAČAK PUTUJU** U BANAT [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **TI SI KONJ** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **TRAŽI SE** STRAŽAR [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **TREBA** NALOŽITI VATRU [RA-

ZGOVORI STARI I; BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **TREBA** NAM ŠAPTAČ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA]; TRI MUDRACA **SPASAVAJU** VUKA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; TRKU ČINI POPOVIĆ LAZARE [POD GRMEČOM]; ULAR **PUTUJE** U ČETU [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; „VUCI“ **ODLAZE** U BOJ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ZAŠTO ČUTIŠ?** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; ZEMLJA KOJE **NEMA** [PLANINCI]; ŽDRALI **PUTUJU** [MJESEČINA];

oblik pasiva (13)

- a) **IZGUBLJEN** OPANAK [MJESEČINA]; **IZGUBLJENI** PANJ [DELJA MARTIN]; PRIČA O **IZGUBLJENJOJ**²³ [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE];
- b) **IZOKRENUTA** PRIČA [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **NAĐENO** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA]; **NASAMARENI** VODENI ĐAVO [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **OŽIVLJENO** DJETINJSTVO [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **POBUNJENI** MAŠINOVOĐA [ŽIVOTI U MAGLI]; **POTOPLJENO** DJETINJSTVO [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **PRODANA** SLOBODA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA]; **RAZVEZANI** NIKOLETINA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **SMRZNUTA** ČETA [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **UKRADENI** SIN [PLANINCI];

perfekt (12)

- a) najčešće u konstrukciji sa **kako** (5):

KAKO JE **OPUSTIO** SVIJET [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; KAKO **SAM KRSTIO** MAJUNA [RZGOVORI STARI I]; KAKO **SAM TRAŽIO** PROLJEĆE [VRATOLOMNE PRIČE]; KAKO **SE** NIKOLETINA **ZAČUDIO** [SVETI MAGARAC]; KAKO **SMO SE NAORUŽALI** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; KAKO **SU** DJEČACI **ŽIVJELI** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

- b) kao obični perfekt (3)

MLIN **JE STAO** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; PROLJEĆE **JE BILO** MIRNO... [PJESME: RAPORTI]; ZAŠTO **SMO RUŠILI** [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA];

- g) u obliku krnjeg perfekta (3)

IŠČEZLI KURIRI [SLAVNO VOJEVANJE]; MAČAK **OTIŠAO** U HAJDUKE [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; PASTIRICA STADO **OSTAVILA** [RATNIKOVO PROLJEĆE – pjesme];

imperativ (7)

ČOVJEČE, NE **LJUTI SE** [GORKI MED]; DOLE ZAPEČAK, **ŽIVIO** USTANAK! [SLAVNO VOJEVANJE]; NE **TRAŽI** JAZBECA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **ODMARAJ SE**, STARI MOJ! [SLAVNO VOJEVANJE]; **PREDAHNI, POPRIČAJ** PA DALJE [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; SVI POD KREKET, **GASI** LAMPE (BOJ SE BIJE PREKO ŠTAMPE) [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA]; **TERAJ** ZA ČAČAK [LJUDI S REPOM];

aorist (4)

ODE POLJAR ZA DJEČACIMA [SLAVNO VOJEVANJE]; PIONIRI I PO MRAKU **ULOVIŠE** ČIČARAKU [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; POLJARI **SE POMIRIŠE** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **PROSLAVI SE** LAZAR MAČAK [BITKA U ZLATNOJ DOLINI];

²³ Ovdje je u pitanju supstantivirani particip u značenju 'izgubljena djevojka'.

infinitiv (2)

NEĆEŠ MI **VJEROVATI** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; TREBA **NALOŽITI** VATRU [RAZGOVORI STARI I; BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

Procesualnost (radnja, stanje, zbivanje, odnos) ima svoje mjesto i u drugim naslovima sa riječima tipa *dogadjaj*, *doživljaj*, *susret* i sl.:

DOGAĐAJ U MILICIJI [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; IZUZETAN **DOŽIVLJAJ** [NESMIRENI RATNIK]; **SUSRET** NA PROPLANKU [SLAVNO VOJEVANJE]; **UTAKMICA** [LJUDI S REPOM]; **ISPIT** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **ČUDO** NAD **ČUDIMA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; NOĆNA **JAVA** [RAZGOVORI STARI II]; POSLIJE **SVADBE** [PLANINCI]; NA **SLOBODI** [POD GRMEČOM]; CIJENA **SLAVE** [RAZGOVORI STARI I].

17. Poslije čovjeka druga značajna kategorija su životinje. U naslovima niza tekstova pojavljuju se njihova imena:

ŽIVA VATRA²⁴ i **RIS USAMLJENIK** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVEDA]; POSLEDNJI POTO-
MAK **VELIKOG BORCA**²⁵ [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVEDA]; DOŽIVLJAJI **MAČKA TOŠE** [U
CARSTVU LEPTIROVA I MEDVEDA]; **BAJKA** O DOBROM **ĆOSI**²⁶ [ČAROBNA ŠUMA]; **VIDAN VIDRIĆ**²⁷
[DEDA TRIŠIN MLIN]; **OGLAS MAČKA TOŠE** [PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **OGLAS PSA ŽUĆE**
[PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **OŠTROBODLJA**²⁸ POSTAJE JUNAK [U CARSTVU LEPTIROVA I
MEDVJEDA]; **OŠTROZUB**²⁹ ČEKA SNEG [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA].

Pisac najčešće spominje konja (riječima *konj*, *vranac*, *kobila*), a takođe dio njihove opreme (10):

SLIJEPI KONJ [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **TI SI KONJ** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; GDJE SU **KONJU**
ROGOVI? [SLAVNO VOJEVANJE]; GLAVA U KLANCU NOGE NA **VRANCU** [roman], **KONJSKA**
IKONA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **KONJ** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA];
VJERNA **KOBILA** [MJESEČINA]; **PEPO** I **KOBILIN** ŠTIĆENIK [LJUDI S REPOM]; **KOBILIN**
OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MESECA]; **ULAR** PUTUJE U ČETU [BITKA U
ZLATNOJ DOLINI],

pri čemu konj može da ima i konkretno ime:

KUŠLJA, DOBRI **KONJ** [SLAVNO VOJEVANJE]; **KUŠLJA**, KREĆE U RAT [SLAVNO VOJEVANJE];
LIČNI I SLIČNI OPIS **ŠUŠLJE** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI].

Druga životinja po učestalosti je vuk (14). U zbirci **ŠEST VUKOVA** I JEDAN REP [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE] prepliće se pravo i preneseno značenje ove riječi – u tekstovima se javljaju i pravi vukovi, ali se i glavni junaci (šest

²⁴ *Živa Vatra* je ime divljeg mačka.

²⁵ Radi se o risu nazvanom *Veliki Borac*.

²⁶ U pitanju je ptica.

²⁷ To je ime i prezime vidre.

²⁸ Riječ je o borbenom malom ježu *Oštrobodlji*.

²⁹ Radi se o sinu jazavca *Oštrozubu*.

dječaka) upoređuju sa njima. I u naslovima konkretnih pjesama iste zbirke dolazi leksema *vuk*: ZAVIČAJ „**VUKOVA**“ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE], ŠEST „**VUKOVA**“ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE], KAKO SE IGRA „**VUJE**“ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE], „**VUCI**“ ODLAZE U BOJ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]. U direktnom značenju ovaj zoonim nalazimo u pjesmama **VUK** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA], **VUKOV** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA] i tekstu TRI MUDRACA SPASAVAJU **VUKA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]. U pripovijeci **VUK** [RAZGOVORI STARI II] doista se radi o vuku koga je jedan seljak kao mladunče donio kući i pripitomio. Ovaj zoonim se koristi i kao antroponim: ČUK **VUKAŠIN** [MESEČINA], **VUKODLAK** LUKA [POD GRMEČOM], **VUK** BUBALO [komedija]. U tekstu ZMAJ I **VUK** U REDAKCIJI [VRATOLOMNE PRIČE] Čopić se poigrava sa čitaocem, koji u prvom susretu sa ovim riječima ne zna da li se radi o pravom vuku ili o Jovanu Jovanoviću Zmaju i Vuku Karadžiću. Postoji i pjesma **VUK** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA].

U naslovima nalaze se i mačke izražene riječima *mačka*, *mačak* i *mac-mac* (13),

- a) **MAČKA** [SKITI JURE ZECA]; ČOVJEK I **MAČKA** [ROSA NA BAJONETIMA];
- b) DOŽIVLJAJI **MAČKA TOŠE** [zbirka pripovijetki]; **MAČAK** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; PUTOVANJE S **MAČKOM** U TORBAKU [SLAVNO VOJEVANJE]; **MAČAK** OTIŠAO U HAJDUKE [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; VODENIČAR I NJEGOV **MAČAK** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; TATA, DESA, DJED I **MAČAK** PUTUJU U BANAT [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; PROSLAVI SE **LAZAR MAČAK**³⁰ [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; MARICA I **MAČAK** [SLAVNO VOJEVANJE]; PIJETAO I **MAČAK** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; OGLAS **MAČKA TOŠE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];
- c) **MAC-MAC** (PRIČE STAROG **MAČKA**) [MJESEČINA];

psi označeni leksemama *pas*, *kuja*, *šarov*, *štene* (7):

- a)]; OGLAS **PSA ŽUĆE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; U **PSEĆEM** SELU [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];
- b) NOĆNIK S **KUJOM** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; PRIČA O DOBROJ **KUJI** [NEMIRENI RATNIK];
- c) **ŠAROV** U ZEMLJI BAJKI [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; PRIČA O **ŠAROVU** [MJESEČINA];
- d) MUDRE PORUKE ZA **ŠTENE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

medvjedi (6), koji dolazi u četiri oblika:

- a) ekavskom – **MEDVED** I KRUŠKA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **MEDVEDIČIN** SIN [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA],
- b) ijekavskom – U CARSTVU LEPTIROVA I **MEDVJEDA** [zbirka pripovijetki];
- c) sa najnovijim (jekavskim) jotovanjem – **MACONJA** I **MEĐED** [RAZGOVORI STARI II]; ODUMIRANJE **MEĐEDA** [komedija];

³⁰ U pitanju je ime radnika na vršalici.

d) kao deminutiv/hipokoristik – **MEDO** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **MEDIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

krave (5):

KRAVA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KRAVA** KUME SARE [SKITI JURE ZECA]; **KRAVA** S DRVENOM NOGOM [NESMIRENI RATNIK]; **KRAVIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PREPISKA** OKO **KRAVE** [GORKI MED];

magarci predstavljeni riječima *magarac* i *mazga* (5),

a) **MAGARAC** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **MAGARAC** S ČELJADEĆIM NOGAMA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **SVETI MAGARAC** [SVETI MAGARAC]; **MAGAREĆE** GODINE [roman];

b) **DOGAĐAJ** S **MAZGOM** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA];

ježevi – *jež* i *Oštrobodlja* (4)

JEŽEVA KUĆA [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE]; **PRED JEŽEVOM** KUĆOM [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **JEŽEV** ODGOVOR [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **OŠTROBODLJA** POSTAJE JUNAK [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];

ribe (4):

RIBAR I MAČAK [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **RIBICA** NA VRBASU [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **VJEČITA RIBA** [MESEČINA]; **RASPRIČANI** JELISIJE **RIBA**³¹ [SLAVNO VOJEVANJE];

gavranovi (3):

GAVRANOVI [SKITI JURE ZECA]; **PRIČA** O CESTI I O **GAVRANU** GOSTIONIČARU [PRIČE PARTIZANKE]; **GAVRAN** I LEPTIRI [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA];

lisice (3):

KOD **LIJINE** KUĆE [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **LIJINO** PISMO [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **LIJIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

svinje (3)

SVINJA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **DIVLJA SVINJA** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **OGLAS DIVLJE SVINJE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

kokoši – *kokoš*, *kvočka*, *pijetao* (3)

KOKOŠ [RAZGOVORI STARI I]; **TENKOVSKA KVOČKA** [SKITI JURE ZECA]; **PIJETAO** I MAČAK [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA];

orlovi (3)

ORLOVI RANO LETE [roman]; **TUGOVANJE** MAJKE NAD SINOM **ORLOM** [PJESME: OGNJENO RADANJE DOMOVINE]; U **ORLOVSKOJ** KLISURI [NASRADIN-HODŽA U BOSNI];

hrčci, jazavci, leptirovi, pauci, ptice, volovi (*vo*, *Zekonja*), zečevi (2):

³¹ Radi se o nadimku za čovjeka.

HRČAK [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **HRČAK S KRAJA SVETA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **JAZAVČEV OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **NAŠI GONE JAZAVCE** [NISMIRENI RATNIK]; U CARSTVU **LEPTIROVA** I MEDVJEDA (zbirka); **GAVRAN I LEPTIRI** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PAUK**, **BUBICA** I **VETROVI** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PAUK** [MJESEČINA]; **DJEČAK I PTICE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **UČITELJ**, **RAZBOJNIK** I **PTICE** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **VO** **HRANITELJ** [POD GRMEČOM]; **ZEKONJA** U OFANZIVI [PRIČE PARTIZANKE]; **SKITI JURE ZEKA** [pripovijetke]; **ZEC** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Po jednom se pojavljuju bubica, cvrčak, čvorak, jarence, klinoglavac, koza, lasta, lav, leptir, majmun, miš, punoglavac, ris, soko, sova, stršljen, vrabac, ždral:

PAUK, **BUBICA** I **VETROVI** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **CVRČAK** TRAŽI SUNCE [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **DOŽIVLJAJI JEDNOG ČVORKA** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **JARENCE** [RAZGOVORI STARI I]; **KOZA** [SKITI JURE ZEKA]; **LASTA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **LAV** OD PROKINA GAJA [SLAVNO VOJEVANJE]; **GAVRAN I LEPTIRI** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **KAKO SAM KRSTIO MAJMUNA** [RAZGOVORI STARI I]; **RIZNICA MALOG MIŠA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **PUNOGLAVCI** UHODE **KLINOGLAVCE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **ŽIVA VATRA I RIS** **USAMLJENIK** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **OJ, SOKOLE** [PJESME: OSTALE PJESME]; **SOVIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **STRŠLJENOV OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **CRVENI VRABAC** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **ŽDRALI** PUTUJU [MJESEČINA].

Zoonim ponekad dolazi samo kao kvalifikacija (direktna ili indirektna) u obliku pridjeva (kongruentnog atributa):

MITRALJEZAC GOLUBIJEG SRCA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **GOLUBIJA** **VREMENA** [MESEČINA]; **RIBARSKO** **SEOCE** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE].

U naslovima nalazimo životinje i bića iz mitova, legendi – *aždaju*, *vodenog đavola*, *vukodlaka*, *zmaja*, *drekavca*. Najčešće su zoomitoneme

zmaj (4):

STRAŠNI ZMAJ [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **POKLONICI ZMAJA** [PLANINCI], **PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA** (zbirka); **ZMAJ** IZ **PRIČE** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

i *đavo* (4):

BITKA S ĐAVOLOM [DELIJA MARTIN]; **RAZMIŠLJANJA O ĐAVOLU** [ŽIVOT U MAGLI]; **ĐAVO** I **VRAČARA** [ŽIVOT U MAGLI]; **NASAMARENI VODENI ĐAVO** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA].³²

Ostale zoomitoneme su rjeđe:

BITKA S AŽDAJOM [ROSA NA BAJONETIMA], **VUKODLAK**³³ **LUKA** [POD GRMEČOM]; **ŽAR-PTICA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **OGNJENA VILA** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **HRABRI MITA** I **DREKAVAC** IZ **RITA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA].

³² Postoji i imenica sa korijenom **vrag-**: **VRAGOLJE** ČIČA-MRAKA [VRATOLOMNE PRIČE].

³³ Mrtvac koji po vjerovanju noću izlazi iz groba i čini zlo ljudima (obično se predstavlja kao dlakavo stvorenje).

Malo ima naslova u kojima se spominju dijelovi životinjskog tijela krilo(3) i rep (2):

PRIČE ISPOD ZMAJEVIH **KRILA** [zbirka pripovijetki]; IMAMO **KRILA** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **KRILATI** PRIJATELJ [BITKA U ZLATNOJ DOLINI] i rep – LJUDI S **REPOM** [LJUDI S REPOM]; **ŠEST VUKOVA** I JEDAN REP [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE].

18. U nizu naslova nalazimo fitonime. Oni se odnose na

a) mjesto:

šumu

ČAROBNA **ŠUMA** [PJESME PIONIRKE]; U **ŠUMI** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **ŠUMSKE** BAJKE [PJESME PIONIRKE]; **ŠUMSKI** ĐAK [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; OGLASI „**ŠUMSKIH** NOVINA“ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

baštu

BAŠTA SLJEZOVE BOJE [zbirka pripovijetki];

gaj

LAV OD PROKINA **GAJA** [SLAVNO VOJEVANJE];

b) drvo i drveće:

VJEČITO **DRVO** [GORKI MED]; **KRAVA S DRVENOM** NOGOM [NESMIRENI RATNIK]; PIJAN POŠTAR I BUDALASTO **DRVEĆE** [SLAVNO VOJEVANJE];

c) pojedine botaničke vrste:

– *sljez*

BAŠTA SLJEZOVE BOJE [zbirka]; JUTRA PLAVOG **SLJEZA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; DANI CRVENOG **SLJEZA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

– *trešnju*

TREŠNJA S KRAJA RATA [NESMIRENI RATNIK]; **TREŠNJA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA];

– *orah*

ORAH STARI [MJESEČINA]; **ORASI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

– *kupus*

PRIČA O **KUPUSU** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; OGLASI „**KUPUSNOG** LISTA“ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

– *krušku, hrast, trn, jelu, travu, žito, pečurku*

MEDVED I **KRUŠKA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **HRAST** I **TRN** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; OJ VITA **JELO** ZELENA [PJESME: OSTALE PJESME]; GORKA **TRAVA** ZABORAVA [RAZGOVORI STARI II]; GROB U **ŽITU** [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; KUĆA POD **PEČURKOM** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]

d) njihove dijelove:

STARO DUBOKO **KORJENJE** [POD GRMEČOM]; IZGUBLJENI **PANJ** [DELLJA MARTIN]; OGLASI „**KUPUSNOG LISTA**“ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Rijetki su fitonimski procesi:

CVJETANJE [ROSA NA BAJONETIMA].

19. U naslovima ponekad stoje boje, najčešće plava (3):

JUTRA PLAVOG SLJEZA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **PLAVI LONČIĆ** [MESEČINA]; **PLAVI LONČIĆI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

crvena (2):

DANI CRVENOG SLJEZA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **CRVENI VRABAC** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA];

a rjeđe bijela, crna, siva, sljezova, zelena (1):

O MILANU I MILKI I O ADŽI SA BIJELOM BRADOM [PRIČE PARTIZANKE]; **CRNI SAVEZNIK** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **PRIČA O VELIKOJ OFANZIVI, PORUKA SIVOM GOSPODINU** [PJESME: OSTALE PJESME]; **BAŠTA SLJEZOVE BOJE** [zbirka]; **OJ VITA JELO ZELENA** [PJESME: OSTALE PJESME].

20. U naslovima se ukazuje na različite vrste opštenja. Osnovni nosilac pismene komunikacije je *oglas* (17), koji dolazi uglavnom u obliku stihova (4–11) – životinje daju „oglas“ životinjama ili ljudima:

JAZAVČEV OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KOBILIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KRAVIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **LIJIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **MEDIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLAS DIVLJE SVINJE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLAS MAČKA TOŠE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLAS MRAVA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLAS PSA ŽUĆE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLASI „KUPUSNOG LISTA“** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **OGLASI „ŠUMSKIH NOVINA“** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **POKAJNIČKI OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **SOVIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ŠTRŠLJENOV OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **VUKOV OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]

ili se ljudi obraćaju ljudima u vezi sa životinjama:

b) **ČIČA-TRIŠIN OGLAS** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ČIČIN OGLAS BROJ DVA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Slijedi *pismo*:

BAKINO PISMO [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **DEDINO PISMO** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **DVA UDARNIČKA PISMA** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **PISMO** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **TRI PISMA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **UNUKINO PISMO** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

izjava i zapis:

IZJAVA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

ZAPIS NA BRVNIMA MLINA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Za ukazivanje na usmenu komunikaciju koristi se *razgovor*:

RAZGOVOR S ČOVJEKOM [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **RAZGOVORI STARI I** [zbirka];

Na oba navedena načina opštenja (pismeni i usmeni) odnosi se

priča:

NEZAVRŠENA **PRIČA** [MJESEČINA]; **PRIČA O SEKTORIMA** [LJUDI S REPOM]; STRAŠNA NOVINARSKA **PRIČA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; VRATOLOMNE **PRIČE** [zbirka];

pjesma:

PJESME **PIONIRKE** [zbirka]; SVAK SVOJU **PJESMU** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; SVADBENA **PJESMA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]

i obraćanje u vokativu:

ČITAOCU [MJESEČINA]; **DRAGI MOJ ZIJO** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; O, **ĐEVOJKO, DRAGA DUŠO MOJA** [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; OH, EVO MENE OPET, **DRAGI ČITAOČE!** [VRATOLOMNE PRIČE];

21. Od godišnjih doba u naslovima je najčešće proljeće (9):

KAKO SAM TRAZIO **PROLJEĆE** [VRATOLOMNE PRIČE]; NAŠE **PROLJEĆE** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; NOĆ UOČI **PROLEĆA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PROLJEĆE** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **PROLJEĆE** [ŽIVOTI U MAGLI]; **PROLJEĆE**, SMRT I NADA [GORKI MED]; **PROLJEĆE JE BILO MIRNO...** [PJESME: RAPORTI]; RATNIKOVO **PROLJEĆE** [zbirka pjesama]; VESNIK **PROLEĆA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA].

Slijedi zima (2), jesen (2) i ljeto (1):

JESENJI RAZGOVORI [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; KAKVA JE **JESEN** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ZIMA** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **ZIMA** [ŽIVOTI U MAGLI]; VEČITO **LETO** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN].

22. Malo ima riječi koji se odnose na religiju:

OBRAČUN S **BOGOM** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; RAZGOVOR S **BOGOM** [POD GRMEČOM]; **BOG** I BATINA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **SVETI RADE LOPOVSKI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **SVETI MAGARAC** [zbirka pripovijetki]; STARI **NEVJERNIK** [ZBIRKA PRIPOVIJETKI]; NEVJERNI **ALAHOV** SLUGA [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; KONJSKA **IKONA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

23. Među objektima izdvaja se mlin (7):

DJEDA TRIŠIN **MLIN** [zbirka poezije]; KOD STAROG **MLINA** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **MLIN JE STAO** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **MLIN POTOČAR** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **STARI MLIN** [MJESEČINA]; U **MLINU** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; ZAPIS NA BRVNIMA **MLINA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

Ostali objekti su rjeđi:

KUĆA POD PEČURKOM [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **BOLNICA** KOD KLANCA TUGE [SLAVNO VOJEVANJE]; **BUNAR** BEZ VODE [NESMIRENI RATNIK]; **DUĆAN** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **KOVAČNICA** SNOVA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **RELEJNA** STANICA

[BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; PRIČA O SEDMORICI IZ APSANE [POD GRMEČOM]; PRIČA SA ŽELJEZNIČKE PRUGE [PRIČE PARTIZANKE] – neki nazivi su izrazito metaforični.

24. Što se tiče artefakata, nijedan se od njih posebno ne izdvaja:

a) ČUDESNA **SPRAVA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; BANATSKA **SPRAVA** [RAZGOVORI STARI II]; ZAKOPANO **BLAGO** [DELIJA MARTIN]; SKRIVENO **BLAGO** [MJESEČINA]; ČAROBNI **ĆILIM** [VRATOLOMNE PRIČE]; LETEĆI **ĆILIM** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

b) ČAROBNA **SVJETILJKA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; DVADESETORICA ISPOD **ZVONA** [PLANINCI]; GAVRILOVO BURE I LIJANOVE **BOCE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **KLIN** OD **PADOBRANA** [RAZGOVORI STARI II]; **KNJIGE** [SUROVA ŠKOLA]; KONJSKA **IKONA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; LIMENI **PIJEVAC** [MJESEČINA]; **PEČAT** [SKITI JURE ZECA]; PLAVI **LONČIĆI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE; MJESEČINA]; **POZIVNICA** [PLANINCI]; PRIČA O **ROGULJAMA** [PRIČE PARTIZANKE]; PRIČA STARE **PUŠKE** [PRIČE PARTIZANKE]; RĐAVO **ORUŽJE** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **SLIKA** ZA **OKVIR** [SKITI JURE ZECA]; SUSRET KOD **VRŠALICE** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **SVAŠTARA** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; SVI POD **KREVET**, GASI **LAMPE** (BOJ SE BIJE PREKO ŠTAMPE) [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **SVIRALE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **ŠILO** ZA **OGNJILO** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI].

25. Među prirodnim pojavama dominira *mjesec* (6) i *mješečina* (2):

a) **MJESEC** I NJEGOVA BAKA [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **MJESEČEV GOST** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; KUDA ĆEŠ, **MESEČE?** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; POHOD NA **MJESEC** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; PRIČE ISPOD KRNJEG **MESECA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; RUDAR I **MJESEC** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC];

b) **MJESEČINA** [MJESEČINA]; OPET **MJESEČINA** [MJESEČINA].

U nizu naslova pojavljuje se *vatra* i *oganj* (5):

OGNJENA VILA [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **OGNJENO** RAĐANJE DOMOVINE [ZBIRKA PJESAMA]; **ŠILO** ZA **OGNJILO** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; TREBA NALOŽITI **VATRU** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; ŽIVA **VATRA** I RIS USAMLJENIK [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA],

nešto manje (dva puta)

magla

ČUDA U **MAGLI** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; ŽIVOTI U **MAGLI** [zbirka pripovijedaka];

kiša

KIŠA [PLANINCI]; **KIŠA** HODALICA [RAZGOVORI STARI II];

snijeg

OŠTROZUB ČEKA **SNEG** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; U PRVOM **SNIJEGU** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA];

i *zemlja*

ZEMLJA KOJE NEMA [PLANINCI]; SREĆNA **ZEMLJA** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI].

Jedinični su primjeri za ostale prirodne pojave:

GRMLJAVINA [SKITI JURE ZECA]; **JEDAN TALAS** [ŽIVOTI U MAGLI]; **PRIČA NA VALOVIMA RIJEKA** [PRIČE PARTIZANKE]; **PRIRODNA POJAVA** [RAZGOVORI STARI II]; **ROSA** NA BAJONETIMA [zbirka pripovjedaka]; **SUNČANA REPUBLIKA** [zbirka pjesama]; **U SJENI SUDBINE** [SUROVA ŠKOLA]; **ZVIJEZDE** [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE].

26. Što se tiče prostora, izdvaja se *šuma* (3), *planina* (2) i *granica* (2):

ČAROBNA ŠUMA [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **ŠUMSKE BAJKE** [zbirka]; **U ŠUMI** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **SUKOB U PLANINI** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURAČA]; **U PLANINI** [POD GRMEČOM]; **NA GRANICI** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **NA GRANICAMA** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI].

Nisu česte druge spacioneme:

CESTE [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **IZMEĐU DVA BOJIŠTA** [SUROVA ŠKOLA]; **NA ČUDOTVORNOM VRELU** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **NA RAMPI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **NA SNJEŽNIM STAZAMA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **PRED ZATVORSKIM VRATIMA** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; **PRIČA STAROG DRUMA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **PUSTO BOSTANIŠTE** [ŽIVOTI U MAGLI]; **RAZGOVOR NAD REKOM** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **S ONE DRUGE STRANE** [PLANINCI]; **SEOSKO GROBLJE** [zbirka pripovjedaka]; **Varoš** u kalupu [RAZGOVORI STARI I]; **ZAVIČAJ BAJKI** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]³⁴.

Malo je riječi koje se odnose na vodeni prostor:

AVION, POTOK, USTAŠE... [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **BUNAR BEZ VODE** [NESMIRENI RATNIK]; **MAJ NA OKEANU** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **NASAMARENI VODENI ĐAVO** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **PRIČA NA VALOVIMA RIJEKA** [PRIČE PARTIZANKE].

U naslovima se rijetko spominje jelo i piće:

BAJKA O HLJEBU [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **BURENCE RAKIJE** [PLANINCI]; **NIDŽINA RAKIJA** [NESMIRENI RATNIK].

Postoje specifični nazivi za vjetrove:

DOŽIVLJAJI ČIČA-ZIMONJE [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA];

vozila:

AVION, POTOK, USTAŠE... [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]

Parole nisu česte:

DOLE ZAPEĆAK, ŽIVIO USTANAK! [SLAVNO VOJEVANJE]; **SLOBODA NARODU** [ROSA NA BAJONETIMA].

27. Stilistika Ćopićevih naslova je dosta raznovrsna. Naslov piscu služi ne samo da uvede čitaoca u temu ili da ukaže na osnovni sadržaj nego i da privuče neobičnom, originalnom a ponekad i čudnom strukturom, u čemu se Ćopić pokazao kao veliki majstor. U 786 naslova, koliko smo analizirali, zapaža se disharmonija u odnosu između tropa i figura, jer su prvi mnogobrojniji. Razlog

³⁴ O mlinu v. tačku 23.

je jednostavan: naslovi ne daju previše mogućnosti za mijenjanje linijske organizacije (oduzimanje, dodavanje, premještanje, nagomilavanje, svjesno ponavljanje i sl.).

28. U Čopicevoj tropici dominira epitet, metafora i kontrast (paradoks).

29. Postoje dva tipa naslovnih epiteta – pridjevski i imenski, pri čemu su prvi mnogo češći (odnos je 100 : 52). Među njima preovladavaju epiteti koji ukazuju na rezultat i stanje (20):

DVIJE **USAMLJENE** RUKE [POD GRMEČOM]; **IŠČEZLI** KURIRI [SLAVNO VOJEVANJE]; **IZGUBLJENI** PANJ [DELIJA MARTIN]; **IZOKRENUTA** PRIČA [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **JEDAN ZEMLJOTRESNI** DAN [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **NASAMARENI** VODENI ĐAVO [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **NEPOSTOJEĆA** BAKICA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **OSLOBOĐENA** MLADOST [ROSA NA BAJONETIMA]; **OŽIVLJENO** DJETINJSTVO [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **POTOPLJENO** DJETINJSTVO [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; PRIČA O **PALOM** DEČAKU [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; PRIČE **ZANESENOG** DJEČAKA [zbirka pripovijetki]; **PRODANA** SLOBODA [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **RAZVEZANI** NIKOLETINA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; **UKRADENI** SIN [PLANINCI]; **VRATOLOMNE** PRIČE [zbirka pripovijetki]; **VRATOLOMNE** RATNE PRIČE [VRATOLOMNE PRIČE];

Dosta ima zoonimskih epiteta (18). Tome su najviše doprinijeli tzv. *šumski oglasi* (11):

JAZAVČEV OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KOBILIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **KRAVIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **LIJIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **LIJINO** PISMO [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **MEDIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; OGLAS **MAČKA TOŠE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; OGLAS **MRAVA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **SOVIN** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **STRŠLJENOV** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **VUKOV** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Među njima samo se u jednom slučaju pojavljuje imenski (nekongruentni) epitet: OGLAS **PSA ŽUĆE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]. Drugi zoonimski epiteti su:

GOLUBIJA VREMENA [MJESEČINA]; **KONJSKA** IKONA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **KRILATI** PRIJATELJ [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **MAGAREĆE** GODINE [roman]; MITRALJEZAC **GOLUBIJEG** SRCA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; U **PSEĆEM** SELU [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA].

Slijede epiteti koji se odnose na doba dana, godine ili vremensku neograničenost(9):

ČUDAN **PONOĆNI** JAHAIČ [SLAVNO VOJEVANJE]; DOŽIVLJAJI ČIČA-**ZIMONJE** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **JESENJI** RAZGOVORI [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **NOĆNA** JAVA [RAZGOVORI STARI II]; **VEČITO** LETO [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **VJEČITA** RIBA [MJESEČINA]; **VJEČITA** STRAŽA [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **VJEČITI** STRAŽAR [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **VJEČITO** DRVO [GORKI MED].

U Ćopićevim naslovima postoji i jedan „dežurni“ epitet – *slavni* (8):

SLAVNI AGITATORI [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **SLAVNI** LOVAC [MJESEČINA]; **SLAVNI** LOVAC [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **SLAVNI** PRECI [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **SLAVNO** KUMOVANJE [SKITI JURE ZECA; RAZGOVORI STARI II]; **SLAVNO** PRDIPOLJE [SKITI JURE ZECA]; **SLAVNO** VOJEVANJE [zbirka pripovijetki]; NA PUTU **SLAVNIH** PREDAKA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA].

Posebnu skupinu čine epiteti vezani za toplinu, vatru, svjetlost:

SMRZNUTA ČETA [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **MJESEČEV** GOST [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **OGNJENA** VILA [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **OGNJENO** RAĐANJE DOMOVINE [PJESME 1]; **SUNČANA** REPUBLIKA [PJESME PIONIRKE]; **SUNČANI** SVIJET MOJE MAJKE [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **SUNČEV** PEVAČ [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ZVEZDANI** KOVAČ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

U osnovi nekih epiteta nalazi se materijal (6):

NE TUGUJ **BRONZANA** STRAŽO [roman]; **GVOZDENI** SAVEZ [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **OKAMENJENI** CIGANI [GORKI MED]; **LIMENI** PIJEVAC [MJESEČINA]; BITKA U **ZLATNOJ** DOLINI [roman]; DOLAZAK U **ZLATNU** DOLINU [BITKA U ZLATNOJ DOLINI].

Drugi epiteti su rjeđi:

a) fitonimski

OGLASI „**KUPUSNOG** LISTA“ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; OGLASI „**ŠUMSKIH** NOVINA“ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ŠUMSKI** ĐAK [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **ŠUMSKE** BAJKE [PJESME PIONIRKE];

b) fiziološki (vezani za čovječije tijelo i njegove elemente)

BOSONOGO DJETINJSTVO [zbirka pripovijetki]; **GLUVI** BARUT [roman]; **GORKI** MED [zbirka pripovijetki]; **MUKA** KRVAVA [Pod GRMEČOM]; SIN **BRKATE** ČETE [ROSA NA BAJONETIMA];

c) kvantitativni

STORUKI SELJAČAK [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **TREĆE** OKO [SKITI JURE ZECA]; **TROGLAV** ARAPINE [SKITI JURE ZECA]; **VELIKI** ŽIVOT [SUROVA ŠKOLA];

d) misaono-psihički

PIJAN POŠTAR I **BUDALASTO** DRVEĆE [SLAVNO VOJEVANJE]; **POKAJNIČKI** OGLAS [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **ZLOSUTNA** IGRA [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACA];

e) religiozni

SVETI MAGARAC [zbirka pripovijetki SVETI MAGARAC i tekst sa istim naslovim]; **SVETI** RADE **LOPOVSKI** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE];

f) ratni

TENKOVSKA KVOČKA [SKITI JURE ZECA]; **TOPOVSKI** OPROŠTAJ OD ZAVIČAJA [SLAVNO VOJEVANJE];

g) djelatnički

PUŠAČKA PRIČA [SVETI MAGARAC]; **RATNIKOVO** PROLJEĆE [zbirka PJESME 2];

h) intenzitivni

SUROVA ŠKOLA [zbirka pripovijetki **SUROVA ŠKOLA** i sam tekst]; **SUROVO SRCE** [ROSA NA BAJONETIMA; DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA];

i) drugi

BANATSKA SPRAVA [RAZGOVORI STARI II]; **FIZIČKA** HEMIJA [RAZGOVORI STARI II]; **KOSMIČKI** SAN [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; POTRAGA ZA **PROSTIM** GRAĐANINOM [RAZGOVORI STARI II]; **TIHI** GROB [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE].

Među imenskim epitetima (52) postoje dvije grupe – jednu čine besprijedložki, a drugi prijedložki epiteti.

Među besprijedložkim epitetima najviše ima onih koji u obliku imena, prezimena ili nadimka odslikavaju karakter i ponašanja pojedinih junaka:

DANE **DRMOGAČA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; DRAGO **DIV** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; ILIJA **GROMOVNIK** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; JAŠKA **LOPOV** [GORKI MED]; JUNAČKI SVIJET MALIGANA **DELIJE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; LOPOV **MIKAILO** [SEOSKO GROBLJE]; **MEGDANDŽIJA** SRETEN [LJUDI S REPOM]; MILOŠ **LISAC** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MUČENIK** SAVA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; POSLJEDNJE PUTOVANJE ŠEMSE **MEDE-DARA** [POD GRMEČOM]; PREOBRAŽENJE MILE **TOBDŽIJE** [ROSA NA BAJONETIMA]; PROSLAVI SE LAZAR **MAČAK** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; RASPRIČANI JELISIJE **RIBA** [SLAVNO VOJEVANJE]; SLAVA DIMA **VELIKOG** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ŠTETOČINA** JOLE [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; VUK **BUBALO** [drama: komedija]; **ČAROBNJAK** MIKICA [VRATOLOMNE PRIČE]³⁵;

ili drugu determinaciju:

MAJKA **DRVARČANKA** [ROSA NA BAJONETIMA]; VELIKI ROŽDANIK MALIŠE **SERDARA** [POD GRMEČOM].

Rjeđi su besprijedložki epiteti koji se ne odnose na čovjeka:

BAŠTA **SLJEZOVE BOJE** [zbirka pripovijetki **BAŠTA SLJEZOVE BOJE** i sam tekst]; DANI **CRVENOG SLJEZA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; JUTRA **PLAVOG SLJEZA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; KIŠA **HODALICA** [RAZGOVORI STARI II]; MLIN **POTOČAR** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; VO **HRANITELJ** [POD GRMEČOM].

Među drugom grupom najviše ima epiteta sa prijedlogom *s* (interesantno: bez ijednog *sa*):

BABA **S HILJADARKOM** [RAZGOVORI STARI II]; DJEČAK **S TAVANA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; ĐUKAN **S LULICOM** [SEOSKO GROBLJE]; HRČAK **S KRAJA SVETA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; KRAVA **S DRVENOM NOGOM** [NESMIRENI RATNIK]; LJUDI **S REPOM** [zbirka pripovijetki **LJUDI S REPOM** i sam tekst]; MAGARAC **S ČELJADEĆIM NOGAMA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; NIKOLICA **S PRIKOLICOM** [SLAVNO VOJEVANJE]; SERDAR **S TRANZISTOROM** [RAZGOVORI STARI II]; STARAC **S TORBAKOM** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; TREŠNJA **S KRAJA RATA** [NESMIRENI RATNIK].

³⁵ O konotativnim značenjima antroponima u Ćopićevoj prozi v. Bjelanović 1983/1984.

Manje ima drugih prijedloga:

ispod

DVADESETORICA **ISPOD ZVONA** [PLANINCI]; PRIČE **ISPOD KRNJEG MESECA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; PRIČE **ISPOD KRNJEG MJESECA** [PJESME PIONIRKE]; PRIČE **ISPOD ZMAJEVIH KRILA** [zbirka pripovijetki];

bez

BUNAR **BEZ VODE** [NESMIRENI RATNIK]; RAŠID **BEZ KOŠULJE** [SLAVNO VOJEVANJE];

iz

MAJKA **IZ GLUVOG DOLA** [ROSA NA BAJONETIMA]; ZMAJ **IZ PRIČE** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

na

BOLESNIK **NA TRI SPRATA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA] – žirafa; ZAPIS **NA BRVNIMA MLINA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

od

ČIZME **OD SEDAM MILJA** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; LAV **OD PROKINA GAJA** [SLAVNO VOJEVANJE];

kod

BOLNICA **KOD KLANCA TUGE** [SLAVNO VOJEVANJE];

pod

KUĆA **POD PEČURKOM** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA].

30. Metafora je poslije epiteta najčešći trop. U naslovima prenesena značenja se odnose na proces, markiranje ljudi po zanimanju i osobinama, prostor, životinju, prirodnu pojavu, srodnički odnos, umjetnost, fitologiju, psihu, uzrast.

Metafora najčešće ukazuje na neki proces, ekspliciran ili impliciran. Posebno se ističu glagolske imenice

odumiranje

ODUMIRANJE MEDEDA [drama: komedija]; **ODUMIRANJE** NOGU [RAZGOVORI STARI I]; **ODUMIRANJE** SRCA [GORKI MED];

rađanje

OGNJENO **RAĐANJE** DOMOVINE [PJESME 1]; **RAĐANJE** NARODNE VOJSKE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA];

i pohod

POHOD NA DINAMIT [SLAVNO VOJEVANJE]; **POHOD** NA MJESEC [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Ovdje spadaju i primjeri:

GLAS IZ DJETINJSTVA [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA] – slušanje glasova; **BAJKA O HLJEBU** [PJESME: RATNIKOV PROLJEĆE] – maštanje o hljebu; **LIJEK** ZA PIJANICE [RAZGOVORI STARI II] – način izdavljanja od alkoholizma; **HODALICE** [ŽIVOTI U MAGLI] – skitanje ljudi u proljeće; **OBRAČUN** S BOGOM [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA]; PRIČA O **IZGU-**

BLJENJOJ [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **RAZGOVOR S BOGOM** [POD GRMEČOM]; **SLOM** KRALJEVSKE VOJSKE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA].

U nekoliko naslova dolaze u prenesenom značenju zanimanja i aktivnosti ljudi:
kovač

ARMIJA, **KOVAČ** BRATSTVA I JEDINSTVA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; ZVEZDANI **KOVAČ** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA];

čuvár

ČUVAR TVOGA DJETINSTVA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **ČUVARI** TVOG SNA [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC];

i drugo:

BOSANSKI **TRKAČI** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA] – pet rijeka koje „trče“ kroz Bosnu; **SANJARI** NA DRUMOVIMA [ŽIVOTI U MAGLI]; **SUNČEV PEVAČ** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **VESNIK** PROLEĆA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **VEZILJA SLOBODE** [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE].

U naslovima se i prostor metaforizira, prije svega kuća:

JEŽEVA KUĆA [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE]; KOD **LIJINE KUĆE** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; PRED JEŽEVOM **KUĆOM** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA],

a manje druge spacioneme:

BOLESNIK NA **TRI SPRATA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA] – radi se o žirafi koja se prostorno predstavlja; **RIZNICA** MALOG MIŠA [PRIČE ZANESEN OG DJEČAKA]; ŠAROV U **ZEMLJI BAJKI** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **ZAVIČAJ** BAJKI [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE].

Prostor se ponekad emocionalno predstavlja:

BOLNICA KOD **KLANCA TUGE** [SLAVNO VOJEVANJE].

Postoji nekoliko zoonimskih metafora u kojima dominira *vuk* (radi isticanja metaforičnosti ova se riječ stavlja u navodnike):

KAKO SE IGRA „**VUJE**“ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ŠEST „VUKOVA“** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; „**VUCI**“ ODLAZE U BOJ [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; **ZAVIČAJ „VUKOVA“** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE],

dok je manje drugih zoonema:

ŽDRALI PUTUJU [MJESEČINA]; **ORLOVI** RANO LETE [roman].

U manjem broju naslova pojavljuju se metafore koje u osnovi imaju prirodne pojave (kišu, rosu, sjenu i maglu):

KIŠA HODALICA [RAZGOVORI STARI II]; **ROSA** NA BAJONETIMA [zbirka pripovijetki]; U **SJENI** SUDBINE [SUROVA ŠKOLA]; ŽIVOTI U **MAGLI** [zbirka pripovijetki]; ŽIVOTI U **MAGLI** [ŽIVOTI U MAGLI].

U prenesenom značenju rjeđe dolaze riječi vezane za

ustanove (*škola*) i radionice (*kovačnica*)

ARMIJA – **ŠKOLA** ZA JUNAKE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; SUROVA **ŠKOLA** [SUROVA ŠKOLA]; SUROVA **ŠKOLA** [zbirka pripovijetki]; **KOVAČNICA** SNOVA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]

umjetnost (*lira*, *pjesma*)

BOJNA **LIRA** PIONIRA [PJESME PIONIRKE 1]; **PJESMA** ZA MOJU RUKU [MJESEČINA]; **PJESMA REKE UNE** [PJESME: OSTALE PJESME];

rodovski odnosi

OTAC NARODNE ARMIJE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; PROPAST **OCA** GERASIMA [LJUDI S REPOM]; ISTORIJA **MAJKE DRINE** [LJUBAV I SMRT];

dijelovi čovječijeg tijela

MITRALJEZAC GOLUBIJEG **SRCA** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSAČA];

uzrast

ARMIJA, NARODNO **ČEDO** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]

predmeti iz prirode

KAMENČIĆI ŽIVOTA I SMRTI [SLAVNO VOJEVANJE],

kao i fitonimi

STARO DUBOKO **KORJENJE** [POD GRMEČOM]; **CVJETANJE** [ROSA NA BAJONETIMA];

31. Kontrast, paradoks, nonsens su vrlo česti u Ćopićevim naslovima. Oni obično nastaju u binarnom odnosu, koji može da bude različit. Najčešće je to spoj sa veznikom *i*, kojim se dovode u vezu neobične i nejasne stvari:

GAVRILOVO BURE / **LIJANOVE BOCE** [SLAVNO VOJEVANJE]; **HRAST** / **TRN** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **MJESEC** / **NJEGOVA BAKA** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **PASTIR** / **VOJNICI** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PEPO** / **KOBILIN ŠTIĆENIK** [LJUDI S REPOM]; **PRIČA O CESTI** / **O GAVRANU GOSTIONIČARU** [PRIČE PARTIZANKE]; **RUDAR** / **MJESEC** [PJESME PIONIRKE]; **SNIJEG** / **RUDARI** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **ZMAJ** / **VUK** U REDAKCIJI [VRATOLOMNE PRIČE].

U takvom paru kvantitativni odnos članova **A** i **B** može biti disharmoničan (što i stvara efekat), kao u sljedećem primjeru gdje korelaciju čini *šest* i *jedan*:

ŠEST VUKOVA / **JEDAN REP** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE];

Binarna veza izražava kontrast dijelova cjeline (*glava – noga*), veličine (*Mrvica – komadant*) i sl.

GLAVA U KLANCU **NOGE** NA VRANCU [roman]; **MRVICA** BRANI **KOMANDANTA** [ROSA NA BAJONETIMA]; **DOLE ZAPEĆAK**, ŽIVIO **USTANAK!** [SLAVNO VOJEVANJE].

Kontrast može dolaziti kao nonsens:

GDJE SU **KONJU ROGOVI?** [SLAVNO VOJEVANJE]; **KAKO SAM KRSTIO MAJMUNA** [RAZGOVORI STARI I]; **MAČAK** OTIŠAO U **HAJDUKE** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **MUDRE PORUKE ZA ŠTENE** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **TI SI KONJ** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Postoje i ovakvi naslovi:

CVRČAK TRAŽI **SUNCE** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **ONAJ SEDMI – NEPOZNATI** [PLANINCI]; **SKITI JURE ZECA** [zbirka pripovijetki]; **STARAC – DRŽAVA** [LJUDI S REPOM]; **STARICA PRATI ZVIJEZDE** [RAZGOVORI STARI I]; **SVI POD KREKET, GASI LAMPE** (BOJ SE BIJE PREKO ŠTAMPE) [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA]; **TRI MUDRACA SPASAVAJU VUKA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **VAROŠ U KALUPU** [RAZGOVORI STARI I].

U tročlanom odnosu jedan od članova je kategorijalno disonantan u odnosu na druga dva, što stvara efekat prevarenog očekivanja (disharmonični član se obično stavlja na kraj):

ALKOHOL, AVIJACIJA I ANALFABETE [SLAVNO VOJEVANJE]; **UČITELJ, RAZBOJNIK I PTICE** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **DEDA, UNUK I PETOGODIŠNJI PLAN** [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; **KRISTOF KOLUMBO, KAPETAN KUK, NEMARNI ČITALAC** [VRATOLOMNE PRIČE]; **PROLJEĆE, SMRT I NADA** [GORKI MED]; **AVION, POTOK, USTAŠE...** [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; **PAUK, BUBICA I VETROVI** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; **TATA, DESA, DJED I MAČAK** PUTUJU U BANAT [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA].

U četvoročlanom odnosu jedan je član isto tako kategorijalno različit. Recimo u pjesmi **BAKA, ON, ĐAK I SLON – OGLASI „KUPUNSOGLISTA“** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA:] pažnja se veže za zamjenicu *on*, na čije tačno značenje ne ukazuju ni podnaslovi u okviru ove male zbirke pjesama. Pa i kada se sve pjesmice pročitaju, ostaje nedoumica na šta se *on* odnosi. Manje ima nejasnoće u tekstu **PRIČA O VELIKOJ OFANZIVI, O MILANU I MILKI I O ADŽI SA BIJELOM BRADOM** [PRIČE PARTIZANKE], u kome se govori o zarobljenom pioniru Milanu i njegovoj šestogodišnjoj sestri Milki te lijepom odnosu starog mudrog adže (što je hipokoristik od *Adžija*, ponekad u značenju 'striko, čiko, čika'), kod koga ih je kočijaš Redžo sklonio.

Neki naslovi stvaraju paradoks primjenom negacije:

ZEMLJA KOJE NEMA [PLANINCI]; **JUGOSLAVIJA BEZ JUGOSLOVENA** [RAZGOVORI STARI II].

Niz naslova izaziva nedoumicu o tome šta se ima u vidu:

BAJKA O BATINAMA [VRATOLOMNE PRIČE]; **PUT NA KILIMANDŽARO (KILIMANDŽARO, AFRIČKI BRIJEG; PRI DNU JE ŽEGA, PRI VRHU SNIJEG)** [PJESME PIONIRKE: ŠUMSKE BAJKE – JEŽEVA KUĆA]; **PUTOVANJE S MAČKOM U TORBAKU** [SLAVNO VOJEVANJE]; **TREBA NAM ŠAPTAČ** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA].

Ovdje spadaju i neki naslovi koje smo naveli u analizi epiteta:

BABA S HILJADARKOM [RAZGOVORI STARI II]; **BOLESNIK NA TRI SPRATA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA] – žirafa; **BOLESNIK NA TRI SPRATA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESCEA] – žirafa; **BUNAR BEZ VODE** [NESMIRENI RATNIK]; **DVADESETORICA ISPOD ZVONA** [PLANINCI]; **GORKI MED** [zbirka pripovijetki]; **IZOKRENUTA PRIČA** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; **KONJSKA IKONA** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **KUĆA POD PEČURKOM** [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **LIMENI PIJEVAC** [MJESČINA]; **LJUDI S REPOM** [zbirka pripovijetki LJUDI S REPOM i tekst]; **OBRAČUN S BOGOM** [DOŽIVLJAJI NIKOLETINE BURSACÁ]; **PLANSKI SNOVI** [LJUDI S REPOM]; **POHOD NA DINAMIT** [SLAVNO VOJEVANJE];

POHOD NA MJESEC [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; SERDAR S TRANZISTOROM [RAZGOVORI STARI II]; SLAVNO PRDIPOLJE [SKITI JURE ZECA]; SVETI MAGARAC [SVETI MAGARAC]; SVETI MAGARAC [zbirka pripovijetki]; TREĆE OKO [SKITI JURE ZECA]; TREŠNJA S KRAJA RATA [NESMIRENI RATNIK].

32. Personifikacija je dosta rijetka:

SREĆNA ZEMLJA [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; ULAR PUTUJE U ČETU [BITKA U ZLATNOJ DOLINI].

33. Figure su u naslovima manje zastupljene. Najviše nalazimo

rimu

BAJ-DIMITER I DRUG MINA, RANJENICI SA STRACINA [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; BOJNA LIRA PIONIRA [PJESME PIONIRKE 1]; DOLE ZAPEČAK, ŽIVIO USTANAK! [SLAVNO VOJEVANJE]; DVA HEROJA BRATSTVO KUJU I KROZ BORBU UČVRŠĆUJU [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; GORKA TRAVA ZABORAVA [RAZGOVORI STARI II]; HRABRI MITA I DREKAVAC IZ RITA [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]; LIČNI I SLIČNI OPIS ŠUŠLJE [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; PIONIRI I PO MRAKU ULOVIŠE ČIČA-RAKU [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; PJESMA ĐAKA PRVAKA [MJESEČINA]; RODOLJUBLJE, NEK SE ZNADE, I ORUŽJE POLET DADE [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; RUSKOJ BRAĆI MI ZA DAR OSVAJAMO GRAD BUKVAR [PJESME PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; ŠILO ZA OGNJILO [BITKA U ZLATNOJ DOLINI],

inverziju pridjeva

DRUGAR VJERNI [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; MUKA KRVAVA [POD GRMEČOM]; ODBRANA MARTINOVA [DELIJA MARTIN]; RAZGOVORI STARI [zbirka pripovijetki]

i imenice

JAŠKA LOPOV [GORKI MED]; MARGITA DJEVOJKA [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]

34. Dodajmo da je rijetka sinonimija tipa:

JEDAN TALAS [ŽIVOTI U MAGLI] – PRIČA NA VALOVIMA RIJEKA [PRIČE PARTIZANKE]

kao i upotreba vokativa iz narodne poezije:

TRKU ČINI POPOVIĆ LAZARE [POD GRMEČOM].

35. Postoje dva međusobno povezana nosioca lirizima – naslov i tekst koji slijedi. Zbog svoje (pretežne) kratkoće, lakoničnosti, jezgrovitosti i nepredikativnosti naslovi rijetko mogu ukazati na neko zaokruženo osjećanje, oni ga prije mogu nagovijestiti. Stoga je njihov lirski okvir prilično ograničen.

Ćopićeve naslove možemo podijeliti u dvije grupe: 1. na one koji signaliziraju liričnost, 2. na one u kojima ne nalazimo takve nagovještaje. Što se tiče prvih, glavni lirski markeri su jedinice koje se odlikuju subjektivnošću, ekspresivnošću, emocionalnošću, slikovitošću i izražajnošću. Ćopić nije liričar samo u poeziji, već je faktički u svim žanrovima – romanima, pripovijetkama, bajkama, komedijama, pjesmama. Svaki se pišćev žanr odlikuje različitim stepenom liričnosti naslova – najmanje je ima u komedijama (ODUMIRANJE MEĐEDA, VUK BUBALO). Po lirskoj noti romani se mogu podijeliti u dvije grupe: a) sa „nelir-

skim“ naslovima – PROLOM, OSMA OFANZIVA, BITKA U ZLATNOJ DOLINI, pa i GLUVI BARUT, b) sa određenim stepenom liričnosti – NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO, ORLOVI RANO LETE, GLAVA U KLANCU NOGE NA VRANCU, MAGAREĆE GODINE, DOŽIVLJAJI MAČKA TOŠE. Najčešći žanr – pripovijetke imaju i jedno i drugo. Poezija je, razumljivo, najliričnija. U Ćopićevim djelima lirizam se vrlo često prepliće sa patriotizmom, idiličnošću, elegičnošću, toplinom, humorom, satirou, ironijom, ali i sa tugom, sjetom i bolom pa je njegova lirska paradigma vrlo raznorodna. U naslovima često počinje dominantan narativni postupak – lirsko portretisanje. Za Ćopića nije bitno reći da je majstor pripovijedanja, već da je majstor lirskog pripovijedanja, u kome (pripovijedanju) nalazimo skladnost, emocionalni naboj, unutar-nje vibracije, sugestivnost, senzibilnost, a posebno saosjećanje sa malim, siromašnim, obespravljenim, bespomoćnim, nevinim i napaćenim.

Jedinice teksta koje nose u sebi lirski elemenat nazivamo *liremama* (to formalno mogu biti lekseme, sintagme i rečenice). Njihova je funkcija u naslovima da uvedu čitaoca u lirsko kazivanje, lirsku naraciju ili da nagovijeste lirsku notu. Postoje potencijalne i realne lireme. Potencijalne su one koje sadržajem i/ili stilskom obojenošću sugerišu liričnost (u principu, gotovo sve lireme u naslovu su potencijalne jer se liričnost realizuje samo u određenoj situaciji i u određenom kontekstu). Realne lireme su one koje kontekst potvrđuje kao takve. Analiza liričnosti podrazumijeva dvije faze: u prvoj se traže potencijalne lireme, a u drugoj se utvrđuje da li su realne ili lažne. Među potencijalnim liremama postoji različita emocionalna obojenost (pozitivna ili negativna): ljubavna, socijalna, patriotska..., na što ukazuju riječi tipa *tuga*, *tužan*, *radostan*, *srećan*.³⁶ Druge potencijalne lireme manje signaliziraju lirsku notu, npr. *sastanak*, *rastanak*, *drug*, *prijatelj*, *grob* i sl. (ono što je neobično, čudno, nenormalno, iznad prosječnog uvijek „miriše“ na liremu). Treće su žanrovske lireme – lekseme koje imenom žanra i sadržajem upućuju na liričnost, posebno tradicionalni lirski žanrovi, recimo *bajka*, *balada*, *pjesma*, *oda*, *tužbalica*, *sevdalinka*. U Ćopićevim naslovima najčešća je *pjesma* (12):

PJESMA ĐAKA PRVAKA [MJESEČINA]; **PJESMA** GRMEČKOG PARTIZANA [PJESME: RAPORTI]; **PJESMA** MAŠINISTE NA DRVARSKOJ LOKOMOTIVI [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **PJESMA** MRTVIH PROLETERA [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; **PJESMA** REKE UNE [PJESME: OSTALE PJESME]; **PJESMA** ZA MOJU RUKU [MJESEČINA]; **SVADBENA PJESMA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **SVAK SVOJU PJESMU** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **TUŽNA PJESMA** [LJUBAV I SMRT]; **PJESME** PIONIRKE [zbirka]; **PJESME** [zbirka]; **OSTALE PJESME** [zbirka pjesama]; **PJESME PIONIRKE** [zbirka pjesama].

³⁶ Lireme mogu biti 1. ljubavne – koje izražavaju (a) odnos prema osobi drugog pola (na relaciji muško – žensko), (b) emocionalni odnos prema svim drugim licima (npr. prema članovima porodice, kolektiva), 2. rodoljubne, 3. humanističke, 4. socijalne, 5. pejzažne, 3. komične i dr.

Riječ *bajka* se pojavljuje šest puta:

BAJKA O DOBROM ĆOSTI [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; NOVOGODIŠNJA **BAJKA** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; ŠUMSKE **BAJKE** [PJESME PIONIRKE]; ŠAROV U ZEMLJI **BAJ-KI** [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; ZAVIČAJ **BAJKI** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **BAJKA** O HLJEBU [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE],

a *balada* jednom:

BALADA O ZDRAVKU PROLETERU [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE].

Postoje i skrivene lireme. To su jedinice naslova koje ničim (ni formalno, ni semantički, ni stilski) ne upućuju na liričnost, a ipak se u tekstu ispoljavaju kao realne lireme. Takav je slučaj sa *armijom*³⁷ u nizu Ćopićevih pjesama. Zbog ove činjenice treba biti oprezan u određivanju naslovnih lirema, pogotovo je problematičan automatizam u njihovom tumačenju (da je lirema sve ono što je emocionalno i obrnuto: da sve ono što je neutralno nije lirema).

Kod Ćopića se zapaža lirizacija vremena (*djetinjstvo*, *proljeće*, *zima*), prostora, izraženog pomoću apelativa – opštih imenica (*šuma*) i propria – vlastitih imenica (radi se o konkretnim toposima kakvi su *Grmeč*, *Bihać* i *Una*), pojedinaica (*djed*, *majka*), kolektiva (*seljaštvo*), životinja (posebno *sitnih*), biljaka (*žito*, *trešnja*), prirodnih pojava (*mjesec*) i dr.³⁸

Izvršena analiza upućuje na to da postoji nekoliko dominantnih naslovnih (potencijalnih) lirema koje analiza potvrđuje kao tekstualne (realne) lireme. To su, prije svega, *djetinjstvo*, *djed*, *majka*, *mjesec* i *mlin*.

36. Istraživački materijal pokazuje da je centralna lirema – *djetinjstvo*. Lirsku notu nagovještavaju naslovne lireme tipa *dijete*, *dječica*, *dlječak*, *dljetinjstvo*, *momak*, *pionir*, *djevojka*, *mladost*, *omladina*, kao i *djetinjstvo*, koje se pojavljuju u nizu slučajeva. Recimo, *djetinjstvo* dolazi šest puta u naslovu:

BOSONOGO **DJETINJSTVO** [zbirka]; ČUVAR TVOGA **DJETINSTVA** [PJESME PIONIRKE: ARMİJA, ODBRANA TVOJA]; GLAS IZ **DJETINJSTVA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; MARJANOVO **DJETINJSTVO** [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; OŽIVLJENO **DJETINJSTVO** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; POTOPLJENO **DJETINJSTVO** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Liričnost navedenih riječi potvrđuje i njihova visoka frekvencija u nekoliko romana (DELIJE NA BIHAĆU, ORLOVI RANO LETE i PROLOM) i većem broju pripovjeda-ka (80): *dječak* (635), *momak* (330), *djeca* (255), *djevojka* (218), *dijete* (150), *djetinjstvo* (61), *djevojčica* (60), *dječurlija* (40), *cura* (34), *curica* (34), *mališan* (33), *omladinac* (29), *dječaćina* (23), *momčina* (20), *mladić* (20), *djevojče* (9) – Tošović 2012b: 301.

³⁷ U daljem tekstu lireme označavamo kosim masnim slovima.

³⁸ Dajemo najkarakterističnije lireme.

Ćopić je na više mjesta isticao centralno mjesto djetinjstva u svome stvaralaštvu. Recimo, u razgovoru sa Milošem Jevtićem veoma toplo, lirski nadahnu-to govori o dva zavičaja – realnom (Bosni) i fiktivnom, iz mašte (Lici)³⁹:

Kada govorim o svome djetinjstvu, najprije moram da naglasim jednu stvar: ja sam imao dva zavičaja. Prvi je – zavičaj moje majke i moga djeda Rade; to je Lika. Ja Liku nisam vidio sve dok mi nije bilo 50 godina, ali – iz djedovih i maminih pričanja – Liku sam tako živo zamišljao. Možda je to i razlog što je moja mašta veoma bogato radila... Drugi zavičaj je bio onaj gdje sam se rodio, u kome sam se kretao; to je Bosanska Krajina.

I sâm ne bih znao kazati koji mi je zavičaj izgledao ljepši. Čim padne večer i Bosnu pokrije mrak – ja onda vidim Liku. Djed i mama pričaju razne priče o vješticama, o vukodlacima, zatim razne smiješne zgode i nezgode; onda priče o Americi, o odlasku i životu naših ljudi u toj dalekoj zemlji, pa priče o srpskim dobrovoljcima. Uveče se to pričalo. Ja sam prisluškivao. Mene otjeraju u krevet kada počnu da pričaju bezobrazne priče o popovima i Ciganima. Ali, ja ostajem uvijek budan, i virim ispod pokrivača, pa kada dolje nešto smiješno, ja onda: „Ha, ha, ha.. Oni, onda, prutom po meni... Tako je u meni taj svijet moga djeda i moje majke – ta Lika – stalno blistao, i sjajio noću, kao neki čarobni fenjer.

A kada dođe jutro, ja iskačem u Bosnu. Bosna – divna, krasna, šumovita, drukčija od Like, koja se uvijek zove kamenita, kamenita Lika. Prekrasna mi je bila i Bosna. (Jevtić 2000: 15).

Ćopić je govorio da je djetinstvo njegov glavni književni kapital:

Tako sam imao dvostruki zavičaj i dvostruko djetinjstvo. I iz toga sam ponio svoj osnovni kapital, literarni. Čini mi se da ga ne mogu nikad iscrpiti. On se i sad, u sasvim zrelih i starijim godinama, javlja ponovo u meni – blistav. Posvetio sam mu i knjigu BAŠTA SLJEZOVE BOJE, koja je ispala jedna od mojih najboljih knjiga (Jevtić 2000: 16).

Vraćanje na to doba Branko Ćopić nalazi i kod drugih pisaca, između ostalog kod Andrića.

Ti povrati zavičaju i djetinjstvu za umjetnike su znak zrelosti i, mislim, dokaz da su prebrodili krizu, koja se kod pisaca javlja između tridesete i četrdesete godine, kada mnogi i prestanu pisati. Kada prođe ga kriza, onda pisci daju zrela djela. To se može vidjeti kod Desanke, Andrića, Krleža, Crnjanskog, a i kod Veljka Petrovića i drugih. Svi su oni dali velika djela, između ostalog i zbog toga što su u zrelih godinama stavili u službu svog talenta i veliko iskustvo života... (Jevtić 2000: 16).

37. Lirsko portretisanje likova Ćopić počinje već u naslovima, u kojima izdvaja određenu osobu. Dvije ličnosti posebno su lirične – majka i djed pa nije slučajno da se u devet naslova pojavljuje **majka**:

³⁹ „Moj zavičaj je veoma lijep, mislim na bosanski, kako kažete. Ja sad ne govorim o zavičaju iz mašte, o Lici, koju sam, kažem, vidio tek poslije četrdeset godina. Taj moj bosanski zavičaj je prekrasan. Ima šume, livade, svega“ (Jevtić 200: 17).

MAJKA IZ GLUVOG DOLA [ROSA NA BAJONETIMA]; **MAJKA** DRVARČANKA [ROSA NA BAJONETIMA]; **MAJKA** MILJA [SUROVA ŠKOLA]; SUNČANI SVIJET MOJE **MAJKE** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; ISTORIJA **MAJKE** DRINE [Ljubav i smrt]; **MAJKA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; HEROJEVA **MAJKA** [PJESME: RATNIKOVO PROLJEĆE]; **MAJGIN** DULE [SKITI JURE ZECA]; **MAMIN** I DJEDOV DJEČAK [MJESEČINA], a u pet *djed*: **DJEDA** TRIŠIN MLIN [zbirka]; U SVIJETU MOG **DJEDA** [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; **DEDA** TRIŠIN SAN [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; TATA, DESA, **DJED** I MAČAK PUTUJU U BANAT [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; **MAMIN** I **DJEDOV** DJEČAK [MJESEČINA]; **DEDINO** PISMO [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Lirsko portretisanje se ne završava ljudima – ono se prenosi i na prirodne pojave, koje Ćopić oživljava (primjenom personifikacije) i pretvara u prave junake sa ljudskim vrlinama i manama. Među njima se izdvaja *mjesec*, čiju lirizaciju otvara osam naslova – šest sa riječju *mjesec* i dva sa *mjesečina*:

a) **MJESEC** I NJEGOVA BAKA [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA]; **MJESEČEV** GOST [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; KUDA ĆEŠ, **MESEČE**? [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; POHOD NA **MJESEC** [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; PRIČE ISPOD KRNJEG **MESECA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; RUDAR I **MJESEC** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC];

b) **MJESEČINA** [MJESEČINA]; OPET **MJESEČINA** [MJESEČINA].

Centralna lirema otvorenog toposa je *šuma*, a zatvorenog *mlin*. Prvi je prostor pretežno topofilija (generiše lijepa osjećanja izražena kvalifikacijama tipa *čarobna šuma*), ali može biti i topofobija (kada izaziva negativna osjećanja potencirana determinatorima tipa *strašna šuma*). Kao naslovna lirema *šuma* je slabo zastupljena (u svega dva teksta: ČAROBNA ŠUMA [PJESME PIONIRKE: ČAROBNA ŠUMA], U ŠUMI [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]), ali je česta kao tekstualna lirema.

Mlin predstavlja mješavinu i jednog i drugog toposa – topofilije kada se govori o prostoru neophodnom za preživljavanje (mjesto gdje se melje žito, ali i mjesto ugodnog ćaskanja, svakojakog pripovijedanja i prijatnog provođenja vremena), prostoru čudesnih bajki, a topofobije kada se priča o strašnim događajima unutar i oko njega, mitskim životinjama koji tu žive, strahovima i opasnostima koji vrebaju i tajnovitim pojavama. *Mlin* se u naslovima spominje sedam puta:

DJEDA TRIŠIN **MLIN** [zbirka poezije]; KOD STAROG **MLINA** [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **MLIN** JE STAO [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **MLIN** POTOČAR [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **STARI** MLIN [MJESEČINA]; U **MLINU** [NASRADIN-HODŽA U BOSNI]; ZAPIS NA BRVNIMA **MLINA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

U lirizaciji konkretnih toponema izdvaja se planina *Grmeč*, koja se pojavljuje u četiri naslova:

RAPORT **GRMEČKIH** PARTIZANA [PJESME: RAPORTI]; PJESMA **GRMEČKOG** PARTIZANA [PJESME: RAPORTI]; POD **GRMEČOM** [zbirka pripovijetki]; **OTAC** GRMEČ [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE].

Lirema *Una* je dosta česta u tekstovima, dok je u naslovima rijetka (2):

NA OBALI **UNE** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; PJESMA REKE **UNE** [PJESME: OSTALE PJESME].

38. U lirizaciji vremena izdvaja se *proljeće*, koje dolazi u devet naslova:

KAKO SAM TRAŽIO **PROLJEĆE** [VRATOLOMNE PRIČE]; NAŠE **PROLJEĆE** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; NOĆ UOČI **PROLEĆA** [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; **PROLJEĆE** [PJESME PIONIRKE: MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPJE]; **PROLJEĆE** [ŽIVOTI U MAGLI]; **PROLJEĆE**, SMRT I NADA [GORKI MED]; **PROLJEĆE** JE BILO MIRNO... [PJESME: RAPORTI]; RATNIKOVO **PROLJEĆE** [zbirka pjesama]; VESNIK **PROLEĆA** [U CARSTVU LEPTIROVA I MEDVJEDA]

i koje donosi toplinu, svjetlost i radost. Drugo lirsko godišnje doba je *zima* – ono se pojavljuje u naslovima samo dva puta i u suprotnom značenju od proljeća:

ZIMA [PJESME PIONIRKE: DJEDA TRIŠIN MLIN]; **ZIMA** [ŽIVOTI U MAGLI].

39. Lirski subjekat je bitno obilježje književnog teksta. U pitanju je unutrašnje „ja“ koje pomaže da se stvori lirska nota i izraze duševna raspoloženja. Takvo „ja“ može da se odnosi na autora ili na njegove junake. Značajno sredstvo lirskog subjekta je gramatičko 1. lice jednine. Ono je i u Ćopićevim naslovima vrlo izraženo (14). U tri slučaja radi se u ličnom glagolskom obliku:

EJ, DA TI NEŠTO **KAŽEM** [PRIČE PARTIZANKE]; KAKO **SAM KRSTIO** MAJUNA [RAZGOVORI STARI I]; KAKO **SAM TRAŽIO** **PROLJEĆE** [VRATOLOMNE PRIČE]),

a u dva o ličnoj zamjenici:

NEĆEŠ **MI** VJEROVATI [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; OH, EVO **MENE** OPET, DRAGI ČITAOČE! [VRATOLOMNE PRIČE].

Postoji niz naslova u kojima se pojavljuje prisvojna zamjenica *moj* i *svoj*:

a) DRAGI **MOJ** PIONIRČIĆU [PJESME PIONIRKE: SUNČANA REPUBLIKA]; DRAGI **MOJ** ZIJO [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; **MOJ** KUMAŠIN [MJESEČINA]; PJESMA ZA **MOJU** RUKU [MJESEČINA]; SUNČANI SVIJET **MOJE** MAJKE [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; U **MOG** PRIKE GROB KRAJ PUTA [MJESEČINA]; U SVIJETU **MOG** DJEDA [PRIČE ZANESENOG DJEČAKA]; ŽENIDBA **MOGA** STRICA [NESMIRENI RATNIK];

b) ZA **SVOJOM** VOJSKOM [ROSA NA BAJONETIMA]).

Kolektivna lirska nota izražava se prvim licem množine (10 primjera).

Obično su to glagolski oblici:

IMAMO KRILA [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; RUSKOJ BRAĆI MI ZA DAR **OSVAJAMO** GRAD BUKVAR [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]; KAKO **SMO SE NAORUŽALI** [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; ZAŠTO **SMO RUŠILI** [PJESMA PIONIRKE: BOJNA LIRA PIONIRA]

i prisvojna zamjenica *naš*:

EVO **NAŠE** ARMIJE [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; **NAŠE** **PROLJEĆE** [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]; **NAŠI** DRUGOVI [PJESME: RATNIKOVO **PROLJEĆE**]; **NAŠI** GONE JAZAVCE [NESMIRENI RATNIK].

Manje je zastupljena lična zamjenica *nas*, *nam*:

ČEKAJU NAS NOVE BITKE [SLAVNO VOJEVANJE]; TREBA NAM ŠAPTAČ [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

40. Važan elemenat liričnosti su obraćanja. Najčešće se realizuju pomoću ličnog glagolskog oblika (11):

ČOVJEČE, NE LJUTI SE [GORKI MED]; KUDA ĆEŠ, MESEČE? [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; NE TRAŽI JAZBECA [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO [roman]; NEĆEŠ MI VJEROVATI [PRIČE ISPOD ZMAJEVIH KRILA]; ODMARAJ SE, STARI MOJ! [SLAVNO VOJEVANJE]; PREDAHNI, POPRIČAJ PA DALJE [BITKA U ZLATNOJ DOLINI]; SVI POD KREVET, GASI LAMPE (BOJ SE BIJE PREKO ŠTAMPE) [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; TERAJ ZA ČAČAK [LJUDI S REPOM]; ZAŠTO ĆUTIŠ? [BITKA U ZLATNOJ DOLINI].

Postoji niz primjera obraćanja živom biću:

a) čovjeku – DRAGI MOJ ZIJO [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; MALA MOJA IZ BOSANSKE KRUPPE [PJESME PIONIRKE 11]; O, ĐEVOJKO, DRAGA DUŠO MOJA [PJESME: OGNJENO RAĐANJE DOMOVINE]; OH, EVO MENE OPET, DRAGI ČITAOČE! [VRATOLOMNE PRIČE]; ČOVJEČE, NE LJUTI SE [GORKI MED]; NE TUGUJ BRONZANA STRAŽO [roman]; ODMARAJ SE, STARI MOJ! [SLAVNO VOJEVANJE];

b) životinjama – OJ, SOKOLE [PJESME: OSTALE PJESME];

kao i neživom:

OJ VITA JELO ZELENA [PJESME: OSTALE PJESME]; ZBOGOM, JADRANE [PJESME PIONIRKE: PARTIZANSKE TUŽNE BAJKE]; KUDA ĆEŠ, MESEČE? [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA].

Manje se koristi prisvojna zamjenica *tvoj* (3):

ARMIJA, ODBRANA TVOJA [PJESME PIONIRKE]; ČUVAR TVOGA DJETINSTVA [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]; ČUVARI TVOG SNA [PJESME PIONIRKE: RUDAR I MJESEC]

i lična zamjenica *ti* (2):

EJ, DA TI NEŠTO KAŽEM [PRIČE PARTIZANKE]; TI SI KONJ [BAŠTA SLJEZOVE BOJE].

Rijetka su obraćanja u trećem licu jednice: BUDUĆEM VOJNIKU [PJESME PIONIRKE: ARMIJA, ODBRANA TVOJA]. U ovoj pjesmi koristi se 3. lice jednine, a u samome tekstu 2. lice jednine. Početak je ovakav: *Čestitam druže, | sjutra ćeš i ti | Armije naše pripadnik biti.*

41. Lirsku notu mogu da nose ili da je nagovještavaju i naslovi u obliku upitne i usklikne rečenice. Prva se susreće četiri puta:

GDJE SU KONJU ROGOVI? [SLAVNO VOJEVANJE]; KOLIKO JE SATI? [BAŠTA SLJEZOVE BOJE]; KUDA ĆEŠ, MESEČE? [PJESME PIONIRKE: PRIČE ISPOD KRNJEG MJESECA]; ZAŠTO ĆUTIŠ? [BITKA U ZLATNOJ DOLINI],

a druga tri puta:

DOLE ZAPEČAK, ŽIVIO USTANAK! [SLAVNO VOJEVANJE]; OH, EVO MENE OPET, DRAGI ČITAOČE! [VRATOLOMNE PRIČE]; ODMARAJ SE, STARI MOJ! [SLAVNO VOJEVANJE].

42. Na osnovu provedene analize došli smo do sljedećih zaključaka o stvaralaštvu Branka Ćopića i naslovima piščevih književnih djela na planu njihovog jezičkog izraza, stila i liričnosti.

43. Što se tiče piščeva opusa, on se hronološki može podijeliti na šest perioda: a) predratni period, b) ratni period, c) period od 1946. do 1949, d) period od 1950. do 1959, e) period od 1960. do 1969, f) period od 1970. do 1984. Žanrovski se izdvajaju četiri faze: 1. faza kratke priče (1929–1940), 2. pjesnička faza (1941–1949), 3. epska faza (1950–1970), 4. faza mješovite proze (1971–1981). Ćopićevo najplodnije razdoblje je vrijeme od 1941. do 1949, slijedi 1950–1957. Tematske dominante proze su: vrijeme → djetinjstvo, prostor → selo, zbivanje → rat i obnova, likovi → ljudi, životinje.

44. U naslovima koji se odnose na ljude preovladavaju zanimanja (nomina professionalia) i karakterizacija likova. Ćopićevi junaci su učesnici u društvenim konfliktima, prosvjetni radnici, državni službenici, činovnici i funkcioneri, dječaci i djevojčice, bake i djedovi, čarobnjaci i mađioničari, agitatori i aktivisti, carevi i faraoni, čobani i poljari... Oni imaju specifične fizičke i psihičke osobine, pozitivne i negativne karakterne crte. Od 154 naslova u kojima se ukazuje na karakteristiku (zanimanje, osobinu i sl.) samo sedam se odnosi na lica ženskog pola. Među muškocentričkim naslovima (144) jedan dio se veže za odnose između ljudi i životinja. Pojedini naslovi ističu duševna stanja (ljubav, tugu, muku, bol, surovost). Ponekad postoji kvantifikacija, odnosno spominje se neki broj (*dva, tri, jedan*, i dr.). Niz naslova sadrži rodovske odnose. U naslove Ćopić često daje imena i prezima, nadimke (kognomeme), dodatna imena (agnomeme), nazive naroda (etnonime), nazive ljudi po naseljenim mjestima (etnike) i sl. Budući da se antroponimi odnose na jedno lice i na više osoba, naslovi mogu biti jednočlani, dvočlani i tročlani (najčešći su jednočlani). Po uzrastu izdvajaju se dvije kategorije junaka – mladi i stari. Nema mnogo tekstova koji u naslovu imaju oznake dijelova i elemenata tijela.

U naslovima nalazimo vojnu, ratnu tematiku, pri čemu dominiraju riječi *bitka, boj i ofanziva*. Frekventni su nazivi za ratnu tehniku, zbivanja i operacije kao i za vojni materijal, vojne formacije i činove. U nizu slučajeva se ukazuje na različite aktivnosti pomoću glagolskih imenica.

Naslovni toponimi ukazuju na mjesta na kojima se radnja odvija – naselja, planine, rijeke, klisure, doline... Zbivanja su locirana u Krajini, posebno u Bihaću, na Grmeču, na Uni i na Kozari, u Bosni, a manje na drugim područjima bivše Jugoslavije i svijeta. U Ćopićevim djelima radnja se dešava i na mjestima sa izmišljenim toponimima.

Poslije čovjeka druga značajna kategorija kod Ćopića su životinje. Pisac najviše spominje konja i vuka. U naslovima se pojavljuju životinje i bića iz mitova, legendi (zoomitoneme), a najčešće *zmaj i đavo*. Malo ima naslova u kojima se spominju dijelovi životinjskog tijela.

U nizu naslova nalazimo fitonime. Oni se odnose na prostor na kome rastu biljke, na drvo i drveće, na pojedine botaničke vrste i njihove dijelove. Rijetki su fitonimski procesi tipa cvjetanja. U naslovima ponekad dolaze boje, najčešće plava i crvena, rjeđe bijela, crna, siva, sljezova i zelena. U naslovima se ukazuje na različite vrste opštenja. Osnovni nosilac pismene komunikacije je *oglas*.

Od godišnjih doba u naslovima preovladava proljeće, slijedi zima, jesen pa ljeto. Malo ima riječi koji se odnose na religiju. Što se tiče artefakata, nijedan se posebno ne izdvaja. U kategoriji prirodnih pojava dominira *mjesec* i *mjesečina*. U nizu naslova pojavljuje se *vatra* i *oganj*. Malo je riječi koje se odnose na vođeni prostor. U naslovima se rijetko spominje jelo i piće. Postoje specifični nazivi za vjetrove i vozila. Parole nisu česte.

45. Stilistika Ćopićevih naslova je dosta raznovrsna. Naslov piscu služi ne samo da uvede čitaoca u temu ili da ukaže na osnovni sadržaj nego i da privuče neobičnom, originalnom a ponekad i čudnom strukturom. U naslovima se zapaža disharmonija između tropa i figura, jer su prvi mnogobrojniji. Razlog je u tome što naslovi ne daju previše mogućnosti za mijenjanje linijske organizacije (oduzimanje, dodavanje, premještanje, nagomilavanje, svjesno ponavljanje i sl.). U Ćopićevoj tropici dominira epitet, metafora i kontrast (paradoks). Postoje dva tipa naslovnih epiteta – pridjevski i imenski, pri čemu su prvi mnogo češći. Preovladavaju epiteti koji ukazuju na rezultat i stanje. Metafora je poslije epiteta najčešći trop. U naslovima prenesena značenja se odnose na zanimanja i osobine ljudi, prostor, životinje, biljke, prirodne pojave, srodničke odnose, umjetnost i dr. Metafora najčešće ukazuje na neki proces. Kontrast, paradoks, nonsens su vrlo prusutni u Ćopićevim naslovima. Oni obično nastaju u binarnom odnosu. Pretežno je to spoj sa veznikom *i*. Kontrast može dolaziti kao nonsens. Primjenom negacije neki naslovi postaju paradoksalni. Personifikacija je dosta rijetka. Među figurama najviše nalazimo rimu, inverziju pridjeva i imenica. Upotreba vokativa iz narodne poezije je jedinična.

46. Što se liče liričnosti, postoje dvije grupe naslova: 1. oni koji signaliziraju lirsku notu, 2. oni u kojima ne postoje takvi nagovještaji. Ćopić nije liričar samo u poeziji, već je u svim žanrovima – romanima, pripovijetkama, bajkama, komedijama, pjesmama. Svaki se piščev žanr odlikuje različitim stepenom liričnosti – najmanje ga ima u komedijama. Poezija je, razumljivo, najliričnija. Po lirskoj noti romani se mogu podijeliti u dvije grupe: a) sa „nelirskim“ naslovima, b) sa manjim ili većim stepenom liričnosti. Najčešći žanr – pripovijetke imaju i jedno i drugo. U Ćopićevim djelima lirizam se vrlo često prepliće sa patriotizmom, humorom, satirom, ironijom, ali i sa tugom, sjetom i bolom.

Jedinice teksta koje nose u sebi lirski elemenat su lireme. Njihova je funkcija da uvedu čitaoca u lirsko kazivanje, lirsku naraciju ili da nagovijeste lirsku notu. Postoje potencijalne i realne lireme. Potencijalne su one koje sadržajem

i/ili stilskom obojenošću sugerišu liričnost. Realne lireme su one koje kontekst potvrđuje kao takve. Postoje i skrivene lireme. To su jedinice naslova koje ničim (ni formalno, ni semantički, ni stilski) ne upućuju na liričnost, a ipak se u tekstu ispoljavaju kao realne lireme.

Kod Ćopića se zapaža lirizacija vremena, prostora, pojedinaca, kolektiva, životinja, biljaka, prirodnih pojava i dr. Postoji nekoliko dominantnih naslovnih lirema koje analiza potvrđuje kao tekstualne. To su, prije svega, **djetinjstvo**, **djed**, **majka**, **mjesec**, **mlin**, pri čemu je centralna **djetinjstvo**. Lirsko portretisanje likova Ćopić počinje već u naslovima, u kojima izdvaja određenu osobu (dvije ličnosti posebno su lirične – majka i djed). Ono se prenosi i na prirodne pojave. Među njima izdvaja se **mjesec**.

Centralna lirema otvorenog toposa je **šuma**, a zatvorenog **mlin**. Prvi prostor je pretežno topofilija (prostor koji generiše lijepa osjećanja), ali može da bude i topofobija (prostor koji izaziva negativna osjećanja). Kao naslovna lirema **šuma** je slabo zastupljena, ali je česta kao tekstualna lirema. Mlin predstavlja mješavinu topofilije, kada se govori o prostoru neophodnom za preživljavanje, mjestu čudesnih bajki, i topofobije, kada se priča o strašnim događajima unutar mlina i oko njega. U lirizaciji konkretnih toponema izdvaja se planina **Grmeč**. Lirema **Una** je dosta česta u tekstovima, dok se u naslovima pojavljuje samo dav puta. U lirizaciji vremena zapažena je piščeva orijentacija na **proljeće**, koje donosi toplinu, svjetlost i radost. Drugo lirsko godišnje doba je **zima** (suprotnom značenju od proljeća).

Lirski subjekat je bitno obilježje lirskog teksta. U pitanju je unutrašnje „ja“ koje pomaže da se stvori lirska nota i izraze duševna raspoloženja. Takvo „ja“ može da se odnosi na autora ili na njegove junake. Značajno sredstvo lirskog subjekta je gramatičko 1. lice jednine. Ono je i u Ćopićevim naslovima vrlo izraženo. Važan elemenat liričnosti su obraćanja. Obično se realizuju pomoću ličnog glagolskog oblika. Lirsku notu nose i nagovještavaju naslovi u obliku upitne i usklične rečenice.

47. U ovoj analizi pokušali smo da osvijetlimo samo jedan aspekt liričnosti naslova Branka Ćopića. Njeno razmatranje nastavimo na drugom mjestu na taj način što ćemo je još više dovesti u kontekst sa temama koje smo predložili za Ćopićev simpozijum „Lirski doživljaj svijeta u Ćopićevim djelima“ (Grac, 2012) i koje su ovako formulisane:

1. Prozni, pjesnički i dramski lirizam
2. Lirski humanizam
3. Lirizam (ne)realne realnosti, humora, komičnosti i ironičnosti
4. Književni, društveni, psihološki i sociološki aspekti lirizma
5. Lirska nota u konfliktu individualnog, obrazovnog, kulturnog, religioznog...

6. Lirizam motiva (djetinjstva, odrastanja, starenja, umiranja, vojevanja; mjesečine, mlinova...)
7. Srce kao lirski simbol (ljepota srca u čovjeku; golubije, razigrano, raspjevano, surovo, dječije, staračko... srce)
8. Duša kao lirski simbol (meko, sjetna, djetinjasta, dječaćka, blagorodna, ranjiva...)
9. Lirska stilizacija stvarnosti
10. Lirizam ljudskih mana, slabosti i neznanja
11. Lirizam emocija, stanja, raspoloženja, uspomena (nježnosti, radosti, blagosti, vedrine, simpatije, melahnolije, tuge, zaljubljenosti, zabavljanja, erotike, sjete, patnje, žalosti)
12. Lirska riječ za „malu“ i „veliku djecu“, dječija lirska ljepota
13. Lirizam ženskih i muških likova, posebno običnih ljudi i piscu dragih osoba (djeda, majke, sestre, poljara, veseljaka, sanjara, šerete, skitnice, ispičuture, usamljenika, zaboravljenika, zanesenjaka, otkaćenjaka, starca, hajduka...)
14. Lirsko u biljkama i životinjama (fitonimski i zoonimski lirizam)
15. Legende, mitovi, bajke i simboli kao izvori i mostovi lirizma
16. Lirska poetika prostora i vremena
17. Lirika pejzaža
18. Umjetnost i estetika lirskog pripovijedanja
19. Književna kritika o pjesnikovoj i piščevoj lirskoj žici
20. Percepiranje lirizma (individualno i kolektivno)
21. Estetika lirskog stila i njegovih osobina (ljepote, jednostavnosti, kratkoće, jezgrovitosti, raznovrsnosti, jasnoće...)
22. Poetika i stilistika lirskog pripovijedanja (kompozicija, stilski postupci, tropi i figure, ekspresivnost, izražajnost)
23. Lirske binarne metafore tipa pšenica-djevojka, ranjenik-srce, sokodomovina, sablja-komanda...
24. Specifičnosti jezičkog lirskog izraza (fonetsko-fonološke, leksičko-semantičke, frazeološke, tvorbene, gramatičke, tekstualne; upravni i neupravni govor)
25. Zadržavanja, jačanje ili slabljenje lirizma u prevodima na druge jezike
26. Specifičnost lirizma u radijskoj adaptaciji, pozorišnoj dramatizaciji i filmskoj ekranizaciji.

Izvori

Sabrana dela [Ćopić 1985]: Ćopić, Branko. *Sabrana dela*. Tom I–XV. Ur. Vuk Krnjević. Beograd – Sarajevo: Prosveta – Svjetlost – Veselin Masleša.

Literatura

- Bečković/Stojković 1985: *Branku Ćopiću 26. marta 1985*. Priredili Matija Bečković i Životar Stojković. Štampa: Beograd: BIGZ. 75 s. [Izdanje autora]
- Bjelanović 1983/1984: Bjelanović, Živko. Konotativna značenja antroponima Ćopićevih proza. In: *Radovi*, 1983/84. Split. S. 177–198.
- Bunjac 1984: Bunjac, Vladimir. *Jeretički Branko Ćopić 1914–1984*. Beograd: Narodna knjiga. 320 s.
- Čengić 1987/1: Čengić, Enes. *Ćopićev humor i zbilja 1*. Zagreb: Globus. 270 s.
- Čengić 1987/2: Čengić, Enes. *Ćopićev humor i zbilja 2*. Zagreb: Globus. 275 s.
- Ćopić 1994: *Branko Ćopić (autobiografski spis)*. Priredio Ž. Stojković [Branko Ćopić, 12–XII–1939, uveče]. Beograd: BIGZ. 175 s.
- Gligorić 1981a: Gligorić, Velibor. Branko Ćopić: *Ogledi i studije*. Beograd. 331 s.
- Gligorić 1981b: Gligorić, Velibor. Pripovedač Branko Ćopić. In: Idrizović, Muris (ur.). *Kritičari o Branku Ćopiću*. Sarajevo: Svjetlost. S. 17–27.
- Idrizović 1981: Idrizović, Muris (ur.). *Kritičari o Branku Ćopiću*. Sarajevo: Svjetlost. 253 s.
- Jevtić 2000: Jevtić, Miloš. *Pripovedanja Branka Ćopića*. Banja Luka: Glas srpski. 159 s.
- Marjanović 1981: Marjanović, Vojislav. *Ćopićev svet detinjstva: O dečjoj književnosti Branka Ćopića*. Banjaluka: Glas. 115 s.
- Marjanović 1982: Marjanović, Vojislav. *Pripovjedačka proza Branka Ćopića*. Sarajevo: Svjetlost. 182 s.
- Marjanović 1986: Marjanović, Voja. *Reč i misao Branka Ćopića*. Beograd: Nova knjiga. 217 s.
- Marjanović 1987: Marjanović, Voja (priredio). *Branko Ćopić u svetlu književne kritike*. Beograd: Stručna knjiga. 244 s.
- Marjanović 1988: Marjanović, Vojislav. *Branko Ćopić: život i delo*. Beograd: Stručna knjiga. 189 s.
- Marjanović 1990: Marjanović, Vojislav (priredio). *Branko Ćopić – razgovori i susreti*. Beograd: Stručna knjiga. 192 s.

- Marjanović 1994: Marjanović, Voja (priredio). *Branko Ćopić danas*. Beograd: Književni klub „Branko Ćopić“ – Knjigoteka. 96 s.
- Marjanović 2003: Marjanović, Vojislav. *Život i delo Branka Ćopića*. – Banja Luka: Glas Srpske. 395 s.
- Marković 1966: Marković, Slobodan Ž. *Branko Ćopić*. Beograd: Rad. 42 s.
- Popović 2009: Popović, Radovan. *Put do mosta*. Beograd: Službeni glasnik. 159 s.
- Maksimović i dr. 2003: Maksimović Desanka i dr. *Spomenica 1985: Spomenica Branku Ćopiću 26. marta 1985. godine* (izdanje prijatelja). Beograd – Banjaluka: Zadužbina „Petar Kočić“ – Art-Print [BIGZ]. 75 s.
- Tešanović 2003: Tešanović, Drago. *Tvorbene kategorije i potkategorije u jeziku Branka Ćopića*. Banjaluka: Filozofski fakultet. 231 s.
- Tošović 2012a: Tošović, Branko; (ur.). *Poetika, stilistika i lingvistika pripovijedanja Branka Ćopića / Poetik, Stilistik und Linguistik der Erzählens von Branko Ćopić*. Graz – Banjaluka: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske. 389 s. [Serija Ćopićev projekat, knj. 1]
- Tošović 2012b: Tošović, Branko. Leksička struktura Ćopićevog pripovijedanja. In: *Tošović, Branko (Hg.lur.). Poetika, stilistika i lingvistika pripovijedanja Branka Ćopića / Poetik, Stilistik und Linguistik der Erzählens von Branko Ćopić*. Graz – Banjaluka: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske. S. 295–340. [Ćopić-Projekt – Ćopićev projekat, t. 1]
- Tutnjević 2007: Tutnjević, Staniša. Lirska plima Ćopićevog dela. In: *Banjalučki susreti „Kultura i obrazovanje“*. Gl. urednik Drago Branković [Banjaluka 10. i 11. novembar 2007]. Banjaluka: Filozofski fakultet. S. 47–58.
- Vukić 1995: Vukić, Ana. *Slika sveta u pripovetkama Branka Ćopića*. Beograd: Institut za književnost i umetnost. 252 s.

Branko Tošović (Graz)

Ćopićs Titel

Vorliegende A nalyse besteht aus vier Teilen: die Werke von Branko Ćopić (grundlegende Informationen zu diesen), die Struktur der Titel (Thematik, Inhalt, Lexik), die Stilistik der Titel (Expressivität, Tropen und Figuren) und ihr Lyrismus.

Branko Tošović
Institut für Slawistik
Karl-Franzens-Universität Graz
Merangasse 70
8010 Graz
branko.tosovic@uni-graz.at